

Learning from intercultural storytelling

Handboken Listen

www.listen.bupnet.eu

liSten

Learning from Intercultural Storytelling

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Project no: 2016-1-DE02-KA204-003341

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

SPONSORED BY THE

Federal Ministry of Education and Research

Författarna
Caroline DICKINSON
George BEKIARIDIS
Julia BUSCHE
Leena FEROGH
Maike GAUGER-LANGE
Malin ÅBERG
Matt HATTON
Omer DUZGUN
Ovagem AGAIDYAN
Penny Clifton
Rose-Marie LINDFORS
Stelios PELASGOS
Sabine WIEMANN

Redaktör
Julia Busche
Maike Gauger-Lange
Sabine Wiemann

Grafisk implementering
Verein Multikulturell, www.migration.cc
Omer DUZGUN

Utgivare
Das „LISTEN"-Projekt: www.listen.bupnet.eu

Samordning
BUPNET – Bildung und Projekt Netzwerk GmbH
Am Leinekanal 4
37073 Göttingen
Tyskland

Denna manual kan laddas ner gratis från:
www.listen.bupnet.eu

Detta arbete är licensierat enligt en Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

For example, in the acknowledgements chapter of a book:
"Designed by Jcomp / rawpixel.com / jcomp / suksao / Bedneyimages / Waewkidja / Osaba / Javi_indy / Mindandi / Ijeab / Creativart / Molostock / 4045 / Jannoon028 / Kjpargeter / Freepik"

BUPNET
(Tyskland) - Projektkoordinator
www.bupnet.eu

Verein Multikulturell
(Österrike)
www.migration.cc

Active Citizens Partnership
(Grekland)
www.activecitizens.eu

CESIE
(Italien)
www.cesie.org

Dacorum Council for Voluntary Service
(Förenade kungariket)
www.communityactiondacorum.org

Blended Learning Institutions Cooperative
(Tyskland)
www.eveal-eu.org

Skellefteå kommun
(Sverige)
www.skelleftea.se/invanare

Förord

"Our species thinks in metaphors and learns through stories."
(Vår art tänker i metaforer och lär genom berättelser)
Mary C. Bateson, antropolog

Vi är omgivna av berättelser. Berättelser är djupt rotade i vårt kulturarv. De handlar om vardagslivet, om glädje, sorg, lycka, saknad, rädslor och speglar alla aspekterna av de liv vi lever. Berättelser skapar möten mellan människor och hjälper till att bygga broar mellan olika kulturer. De är ett underbart sätt att öka den kulturella förståelsen, lära sig ett språk, skapa gemenskap och uttrycka sig.

Inom ramen för projektet LISTEN, Learning from Intercultural Storytelling, ett europeiskt projekt finansierat av Erasmus+ använde vi berättelser och tillämpat berättande som en pedagogisk metod för att förbättra ett brett spektrum av kompetenser i arbetet med flyktingar. Vi undersökte också hur radio och andra former av audio-sändningar kan användas som ett verktyg för att sprida dessa berättelser och göra dem tillgängliga för allmänheten.

Handboken är en av huvudprodukterna som kommer ur LISTEN-projektet. Den introducerar muntligt berättande som metod för vuxenutbildning och belyser fördelarna med tillvägagångssättet och hur det kan tillämpas.

Den riktar sig till volontärer, utbildare och utbildningssamordnare som erbjuder utbildningar för flyktingar och migranter, som vill utveckla nya kompetenser och färdigheter eller utöka de befintliga arbetssätten. Men LISTEN handlar inte bara om att öka kompetensen vid användandet av berättande och inspelning samt sändning av berättelser, det ger också lärare verktyg för att validera de nyförvärvade kompetenserna hos deras elever.

I LISTEN utvecklade vi även ett väl beprövat valideringssystem - LEVEL5 - speciellt lämpat för validering av personliga, sociala och organisatoriska kompetenser. Validering kan ge bevis för professionell fortlöpande utveckling av utbildare, det kan också stärka flyktingar och migranter eftersom det synliggör deras lärande och framsteg och därigenom öka deras självkänsla och självförtroende.

Handboken är baserad på de samlade kompetenser alla involverade projektpartners har när det gäller berättande i undervisning och validering, samt de omfattande pilotprojekt som genomförts i alla partnerländer. Den består av fem huvudkapitel: Det första kapitlet ger teoretiska grunder om berättande som ett verktyg, och presenterar konkreta övningar som kan användas i olika lärande sammanhang med flyktingar. Det andra kapitlet fokuserar på interkulturell förståelse och kompetens, bortom fokus på berättande. Det är uppdelat i två delar: en som riktar sig till utbildare och beskriver aktiviteter där lärare kan reflektera över sin egna interkulturella förståelse och sin roll i interkulturella sammanhang. Den andra delen presenterar aktiviteter som kan användas av utbildare för att främja interkulturell förståelse bland deltagare. Det tredje kapitlet är inriktat på inspelning och sändning av berättelser och beskriver tekniska sätt att spela in och dela historier med en bredare publik via radio eller internet-sändning. Det fjärde kapitlet presenterar hur LEVEL5-metoden kan tillämpas för att bedöma och utveckla kompetensutveckling genom

tillämpat berättande för lärande. Det sista kapitlet innehåller relevanta rekommendationer baserade på feedback från övningsfasen och underlag för tipsen i de föregående kapitlen.

Vi hoppas du kommer att upptäcka nya metoder och sätt att lära sig via tillämpat berättande, och att den här handboken bidrar till introduktionen av muntligt berättande och validering i vuxenutbildning.

Innehållsförteckning

Kapitel 1 Muntligt berättande som metod i mötet med flyktingar och migranter **08**

Del 1 - Berättande som metod för lärande och inkludering 11
Del 2 - Skapa rätt förutsättningar för att berätta i grupp 14
Del 3 - Att bygga berättelser - strukturer och ramar 18
Del 4 - Berättarmetoder för interkulturellt berättande 21
Del 5 - Att berätta och presentera sin berättelse
Övningar från del 2 - Skapa förutsättningar för att berätta i grupp 26
Del 3 - Att bygga berättelser - strukturer och ramar 30
Del 4 - Berättarmetoder för interkulturellt berättande 36

23

Kapitel 2 Att främja interkulturell förståelse **44**

Del 1 – Främjande av interkulturell kompentens hos gruppdeltagare 47
Del 2 – Interkulturell kompetens för lärare och volontärer 54

Kapitel 3 Spela in och sända berättelser **60**
Del 1 – Grundläggande ljudinspelning 62
Del 2 – Spela in berättelser 64
Del 3 – Redigera ljudfiler 66
Del 4 – Sända berättelser 71

Kapitel 4 Bedöma och validera kompetenser förvärvade genom tillämpat muntligt berättande **76**
Del 1 - Introduktion till validering av lärandemål 78
Del 2 - Använd LEVEL5 för att validera kompetenser 81
Del 3 - Hur du kan ge stöd åt flyktingar och migranter när du bedömer deras kompetenser 85

Kapitel 5 Praktiska rekommendationer från de nationella pilotprojekten **98**
Muntligt berättande med interkulturella grupper 99
Främja interkulturell förståelse och integration 100
Inspelning och sändning 100
Att värdera och styrka kompetensutveckling 101

01

Muntligt berättande som metod i mötet med flyktingar och migranter

Tänkvärt

Vi är omgivna av berättelser. Berättelser finns i våra minnen, i vår familjehistoria, på vår gata, vår stad eller i hemlandet. Berättelser uppstår när vi möter vänner, kollegor, grannar ... De handlar om vardagsliv, om lycka, sorg, ilska, oro och hopp. Berättelser sammankopplar oss med andra människor och hjälper oss att bygga tillit till varandra.

Berättelser, eller mer generellt narrativ, är en grundläggande struktur av människans meningsskapande och personliga utveckling. J.P. Sartre skriver i Äcklet: "Människan har alltid berättat, hon lever omgiven av sina egna och andras berättelser, hon upplever allt som händer utifrån dessa berättelser och försöker leva sitt liv som om hon berättar det". Genom att förstå våra egna upplevelser som berättelser bland andra människors berättelser får vi möjligheten att se på livet ur ett annat perspektiv.

Genom innehåll, språk och uttryck blir berättelser till verkliga skapelser ur den kultur de är sprungna ur. Muntligt berättande kan hjälpa oss att återfå sambandet till traditioner och identitet, genom att använda berättelser som medium för kulturell och historisk kunskap, öva upp förmågan att lyssna och prata och på så vis bidra till kommunikation och integration genom att bygga broar mellan människor.

En del av materialet har utvecklats i tidigare europeiska projekt, exempelvis StoryRegions (berättande för samhällsbygge och inkludering), TALES (berättande för undervisning i europeiska skolor) och Sheherazade (berättande i vuxenundervisning).

Vi är mycket tacksamma för medverkan och bidrag till denna samling från: Malin Åberg och Rose-Marie Lindfors från Skellefteå, Sverige (partners i LISTEN) som använt berättande i mötet med flyktingar och migranter under många år, den grekiske berättaren Stelios Pelasgos, och från Storbritannien berättarna Jan Blake och Nell Phoenix. Ytterligare källor kommer att nämnas direkt i texten.

Allmänna mål för modulen och en överblick av dess innehåll:

I denna modul kommer vi att introducera berättande i undervisning, och presentera teori för olika tillvägagångssätt. Vi kommer också att presentera övningar för respektive områden som kan användas i olika undervisningssammanhang

Denna modul innehåller fem olika delar.

- Del 1: Berättande som läromedel och metod för lärande och inkludering
- Del 2: Skapa rätt förutsättningar för att berätta i grupp
- Del 3: Att bygga berättelser – strukturer och ramar
- Del 4: Berättarmetoder för interkulturellt berättande
  - ✳Del 4.1: Berättarmetoder för språkinlärning
  - ✳Del 4.2: Självbiografiskt berättande
- Del 5: Att berätta och presentera sin berättelse

Lärandemål

Efter att ha genomgått denna modul kommer ni att

- Kunna använda berättande i olika undervisningssammanhang med flyktingar och migranter samt andra målgrupper.
- Ha en inblick i det muntliga berättandet som metod för vuxenutbildning, och dess fördelar, speciellt i arbete med utsatta målgrupper.
- Ha förståelse för de förutsättningar som behövs för att använda muntligt berättande i undervisningssammanhang.
- Du kommer att få verktyg till att vägleda människor i att bli trygga och hjälpa dem att hitta sin kreativitet.
- Veta mer om hur berättelser kan utvecklas, struktureras och berättas.
- Ha en förståelse för berättartekniker hur tonläge, kroppsspråk och pauser kan användas för att skapa spänning.
- Veta mer om hur sagor och myter kan användas i undervisning.

Del 1 - Berättande som metod för lärande och inkludering

Inledning

Detta avsnitt är en introduktion till berättande som undervisningsmetod för lärare och volontärer som arbetar med flyktingar och migranter. Den förklarar grundprinciperna och hur berättande är en del i vår identitetsskapande process, men visar också olika typer av praktiskt berättande, deras syften och hur de kan användas.

I syfte att vara inkluderande, men också för att vi anser att detta material kan användas i arbete med andra (inte bara utsatta) målgrupper, hänvisar vi i texten till kursdeltagare, istället för flyktingar och migranter. Detta understryker hur applicerbart LISTEN-materialet är på andra undervisningsområden och arbeten i samhället.

Teoretisk utgångspunkt

Definition av berättande

Berättande är en urgammal konstform med starka anknytningar till litteratur, populär- och folklig kultur och tradition. I LISTEN har vi fokuserat på muntligt berättande med tanke på dess sociala dimension. Följande definiering av Heidi Dahlsveen och Luis Correia förklarar:

Muntligt berättande är ett icke-medierat sätt att framföra en berättelse, det innebär en samtidig närvaro av berättare och åhörare. Muntligt berättande existerar bara medan berättelsen berättas och det går inte att upprepa. [...] Muntligt berättande är det som händer mellan människor under tiden de delar en berättelse. [...] med tonvikt på upplevelsen, var vi är och med vem. Detta kräver att berättaren har känsla för att hitta rätt tillfälle, väljer rätt berättelse och vet hur den ska berättas. Av åhöraren krävs förmågan att lyssna och att medverka enligt de villkor situationen förespråkar, att relatera till andra, berättare såväl som andra åhörare [...].

Berättaren är den person som berättar berättelsen. Det behöver inte nödvändigtvis vara en berättare som vi traditionellt tänker oss dem: vem som helst med förmågan att dela en upplevelse kan bli en berättare. På så vis kräver muntligt berättande en viss nivå av exponering från berättaren, en förmåga att dela sitt bildspråk och berättarperspektiv. Från de som lyssnar innebär detta att de accepterar den andra, en vilja att engagera sig i olika idéer och förståelser ur en delad verklighet. En av de största fördelarna som muntligt berättande kan erbjuda när det kommer till socialt samspel är att berättare och åhörare sitter i samma rum och uppmärksammar att de är personer som delar en upplevelse. Muntligt berättande handlar i grunden om mänskliga relationer."[1]

Berättande i undervisning

Berättandets kraft, som ett verktyg i undervisning och för samhällsbygge, är vida känt. Många av berättandets aspekter ligger väldigt nära våra vardagliga liv, det handlar om hur vi tänker på och hur vi (försöker) förstå oss på världen. Pedagoger lägger ofta märke till hur 'teknisk kompetens' (tal och kommunikationsförmåga) förbättras tack vare muntligt berättande, men ibland underskattas de sociala behållningarna och resultaten av alternativa tankesätt som uppmuntras genom berättande. Det är viktigt att fokusera på detta också. Berättandets kraft att sammanföra människor är ett värdefullt redskap och kommunikationssätt för alla områden i livet och ännu en anledning till dess breda användbarhet.

"Fördelarna med muntligt berättande är lika varierande som de berättelser vi berättar."[2]

Ett antal källor har beskrivit fördelarna med muntligt berättande i undervisning:[3]

- Berättande utvecklar förmågan att lyssna och påverkar koncentrationsförmågan
- Det är en aktivitet som kräver aktivt lyssnande och ger direkt utdelning för både åhörare och berättare
- Berättande utvecklar det muntliga språket och därmed även det skriftliga språket
- Det utvecklar vår förståelse för handling, sekvens, karaktärisering, och annan språklig kompetens
- Det utvecklar fantasi och kreativitet.
- Det stärker kommunikations- och sociala färdigheter
- Det stärker självkänslan
- Det skapar ett särskilt band mellan berättaren och åhöraren, förbättrar relationer mellan lärare och elever, men skapar även samhörighet i gruppen
- Det förbättrar läs- och skrivkunnighet
- Det stärker läsförståelsen
- Det förbättrar ordförrådet, fantasin och logiskt tänkande

[1] Tales manual, URL: https://issuu.com/aldenbieseneu/docs/manual-tales-eng_final

[2] Munn, H. D., 1999

[3] Munn, H. D., 1999, Dunning, 1999, Mundy-Taylor, 2013

- Det utvecklar kritiskt tänkande, ger åhöraren chansen att jämföra olika versioner av berättelser eller respons från ett antal personer i liknande situationer
- Det utvecklar empatiförmågan, för andra människor och andra kulturer, hjälper till att stå emot grupptryck och ta egna självständiga beslut
- Det stärker gruppdynamik, social kompetens och diskussionsförmåga
- Det är en avslappnande aktivitet där deltagare slipper bli testade och där det enda som krävs är viljan att lyssna
- Det är meningsskapande och ger sammanhang

Många av dessa fördelar kan kopplas till flyktingars behov, när man kämpar för att skapa ett nytt liv i ett främmande samhälle efter att våldsamt ryckts upp och att måsta lämna sin ursprungsplats.

Oberoende av vilka berättelser som berättas är det möjligt att se pedagogiska, personliga och sociala fördelar från berättande i undervisning, vare sig den är formell eller icke-formell. Å ena sidan kan berättande hjälpa till att skapa en inlärningsmiljö som är motiverande och utvecklande för viktiga färdigheter. Men det hjälper också deltagarnas personliga och kulturella självmedvetenhet. Det ger dem möjligheten att uttrycka sina tankar, idéer och sin identitet. Slutligen skapar metoden trygga individer som har förmågan att göra sig förstådda, som samtidigt kan förstå och respektera vikten av mångfald, med en vilja och förmåga att kommunicera med andra kulturer.

”Vi har ett djupt rotat behov av att lyssna till och förmedla berättelser. Det är så vi delar upplevelser, förstår varandra och skapar samhällen. Varje samtal är fyllt av personliga anekdoter, varje försök till att förklara gemensamma seder och värderingar behöver en sägen, varje liten visdom uttrycks allra bäst i en berättelse. Vårt sätt att tänka, det är kärnan till berättande. Så för att kunna utrycka sig och vara del av en kommunikation, för att engagera människor, hjälpa dem att memorera viktig kunskap, eller för att bryta ned barriärer som isolerar på individ- eller gruppnivå, är berättande i någon form nödvändigt.”

För mer information om varför människor berättar, med en introduktion till fördelar för mening, minne och läkande, utforska gärna webbsidan ”Call of Story” med sidorna ”Why Tell Stories” http://www.callofstory.org/en/storytelling/whytell.asp från vilka ovanstående citat kommer ifrån.

Del 2 - Skapa rätt förutsättningar för att berätta i grupp

Inledning

Berättande är en social aktivitet. Därför är den sociala dimensionen viktig för en grupp som ska ta del av berättande. Förtroende och tillit är nödvändiga förutsättningar för att människor ska våga öppna upp och berätta inför andra. Därför är det viktigt att sätta fokus på det som stärker både individen och gruppen allra först. Stämningen i gruppen är den näringsrika jord som allt vilar på, den som ger en god grund att växa ur. Utifrån ett gott gruppklimat utvecklas människan och lusten att berätta.

I vår rationella, vetenskapliga värld, är det inte alltid enkelt att få tillgång till sin kreativitet, men den kan aktiveras genom några enkla övningar som talar till våra sinnen och på så vis skapas utrymme för att berätta och att lyssna. Hur rummet är spelar också roll, för det vi omger oss med kan antingen stötta eller hindra detta. Atmosfären i rummet, ljussättningen eller ljudnivån kan vara viktiga faktorer att ta hänsyn till. Detta avsnitt kommer att innehålla rekommendationer för hur man kan skapa en bekväm miljö för berättande, och hur man förbereder deltagare till att våga delta.

Övningarna som presenteras i den här delen fokuserar på att vara enkla, tillgängliga och roliga, de grundar sig på övertygelsen att det bästa sättet att öppna upp för varandra är att skratta tillsammans.

Teoretisk utgångspunkt

Miljön

Berättelser kan berättas kring en lägereld, mitt i en öken eller i skuggan av ett träd. I motsats till detta kan en sporthall eller föreläsningssal visa sig problematisk. Vårt råd är att hitta ett rum eller en plats där ni kan arbeta ostörda. En plats där ni kan stänga dörren, och där ni kan möblera rummet med stolar i en cirkel, där det finns möjlighet att med små medel ändra och förbättra stämningen. Kanske med hjälp av bilder på väggarna, några

krukväxter eller tända ljus. Du kan även låta gruppen vara med och möblera rummet, att tillsammans göra utrymmet hemtrevligare.

Regelbundenhet och stabilitet

Det tar tid att våga öppna upp för berättande. För att underlätta detta kan det hjälpa att ha regelbundna träffar, hellre än enstaka. Att platsen är den samma och att ramarna för varje träff är likadana. T ex att starten är en runda där deltagarna bidrar med något de känner till, samt att avslutningen också består av något känt, kan vara en runda där varje deltagare summerar sin upplevelse.

Att förbereda sig för berättande

Ett språk utvecklas i meningsfulla sammanhang, där det råder ett öppet och respektfullt klimat, och där kommunikationen är viktig - att få möjlighet att lyssna, att vilja förstå, att vilja berätta. För att lära sig ett språk behöver man använda det ofta, prova, träna, undersöka.

Berättandet har samma betydelse för människan oavsett var vi lever på jorden:

det är meningsskapande, identitetsstärkande, kunskapsförmedlande, kreativitetshöjande och underhållande.

Etablera en trygg form för sammankomsten, hur den börjar och hur den slutar som kan upprepas vid varje mötestillfälle, för att hjälpa människor att öppna upp och tala fritt, genom att vända sig till olika sinnen och färdigheter. Följande 4 steg med inledningsövningar kan bli ett återkommande program som kan hjälpa deltagarna i din grupp att vara med allt eftersom. Nedan följer några exempel på övningar. Varje övning som nämns finns också beskriven mer i detalj i Modul 2.

Steg 1: Förbered och skapa tillit

Exempel: Sitt i en cirkel, så att alla kan se alla, och höra varandra. Det ligger bilder i mitten och alla väljer en bild de tycker om och sen pratar de om varför de tycker om den och varför de valt den. Medan de andra lyssnar. Den här övningen kan fungera som en öppning för att börja berätta.

Steg 2: Aktivera kroppen, ta plats i rummet

Sitt i en cirkel med en stol mindre än det finns deltagare i gruppen. En person står i mitten av ringen och ropar en uppmaning gällande vanliga egenskaper, som till exempel: "Alla som bär glasögon byter plats." De som känner att detta stämmer in på dem får resa sig upp och hitta en ny plats. Den som nu blir utan stol får ställa sig i mitten, komma på en ny uppmaning, och platsbytet fortsätter. En annan övning går ut på att deltagarna står i ring. En person börjar med att titta på en annan och skicka en klapp eller ett ljud som den personen får härma och sedan skicka vidare till en annan person i ringen, och så vidare. Dessa övningar hjälper deltagarna att skapa energi, släppa fokus på sig själv och vara öppna för andra deltagare i gruppen.

Steg 3: Tillgång till språk och fantasi

Deltagarna står fortfarande i ring. En liten boll kastas mellan deltagarna och tillsammans med bollen kommer ett ord flygande från den som kastat. Mottagaren kastar bollen vidare, tillsammans med ett nytt ord som hen associerar med det föregående. I en annan övning kan deltagarna stå två och två, och den ena säger till den andra: "Du vet inte vad jag har i min ficka?" Den andra svarar "jo det vet jag, och ger ett föremål som är större än det som ryms i en ficka (månen, ett flygplan, Mount Everest etc.) varpå den första personen svarar: "Ja, det stämmer" och berättar sedan en kort berättelse om hur detta föremål hamnade i fickan. Det här är övningar som öppnar upp fantasin; det kan bli hur tokigt som helst och leder till skratt.

Steg 4: Skapa en berättelse

Deltagarna skapar en berättelse tillsammans i ring. Ledaren börjar: "Det var en gång en..." Deltagare A tar över berättelsen och avslutar med: "Och varje dag brukade han/hon/den..." Deltagare B tar över berättelsen och avslutar med: "men en dag..." Deltagare C tar över: "Och idag..." Deltagare D tar över och avslutar berättelsen.

Ett annat exempel: Deltagare A berättar för deltagare B om ett minne (på ett särskilt tema). Deltagare B återberättar berättelsen där A är hjälten. Ett tredje exempel: Deltagare

A, B och C skapar tre berättelser där de byter uppgifter (början, mitten, slutet) med varandra. Övningar som de här gör deltagarna uppmärksamma på hur berättelsers struktur, hur man bygger dem, hur man kan lägga till för att göra dem mer intressanta.

Det finns många andra övningar att använda för att aktivera och involvera deltagarnas alla sinnen, och för att förbereda dem inför att söka och få tillgång till språkkunskap, fantasi och förmågan att uttrycka sig själva. Men vi rekommenderar att ni låter det ta tid för gruppen att öppna och upp, och hjälper dem att lämna vardagliga mönster bakom sig.

Tips

Fysisk aktivitet kan vara användbart till att slappna av och släppa hämningarna för berättande. Men fysisk aktivitet är inte lämpligt i vissa kulturer, speciellt för kvinnor. Därför kan deltagarna behöva tid att vänja sig vid tanken på att delta i sådana övningar. Om ni börjar med övningar som inte kräver att deltagarna visar för mycket av sig själva, och samtidigt är en positiv upplevelse, så kan ni långsamt övergå till mer utåtriktade övningar.

Se bilaga 2 för mer övningar och aktiviteter

Genom att använda övningarna som beskrivs vidare i bilagan kan du hjälpa deltagare att känna sig mer bekväma i gruppen, att släppa spänningar och finna sina egna ord.

- Namndansen
- Svart-vita foton
- Tänk dig
- Jag ser...
- Skapa egna berättelser

Del 3 - Att bygga berättelser - strukturer och ramar

Inledning

Del 3 ska handla om att berätta. Den innehåller teoretisk bakgrund, följt av exempel på övningar som kan vara användbara i ditt arbete.

Det finns så många olika sätt att berätta på, och många berättelser att berätta. Somliga människor har fallenhet för att berätta på ett naturligt och spännande vis. De har en inbyggd känsla för att skapa spänning, för att visa med ord så att berättelsens bilder målas upp framför våra inre ögon.

Berättelser är en del av vårt dagliga liv. När vi pratar med andra människor så byter vi berättelser med varandra, men en del är enklare att lyssna på än andra. För att kunna utforska skillnaden här måste vi först titta på vad en berättelse faktiskt är innan vi kan visa några olika strukturer som kan användas för att utveckla och berätta en berättelse. Dessa strukturer tycks djupt rotade i vårt kollektiva medvetande och vi kan automatiskt känna igen och uppskatta dem. Om vi vill bli lyssnade på kan det hjälpa att strukturera och presentera berättelsen på rätt sätt. Men först:

Teoretisk utgångspunkt

Vad är en berättelse?

De centrala dragen för en berättelse är händelser, som sker i ett visst sammanhang, som är orsakade eller förorsakade av någon eller något. Händelserna sker på platser, i miljöer. Detta ska upplevas av någon eller några.

Det behövs fyra ingredienser för att skapa berättelser.

- En person: huvudpersonen eller subjektet. För att kunna ta med våra sinnen till berättelsen behöver vi någon genom vars näsa vi luktar och i vars skor vi kan vandra. Därmed kan vi väcka åhörarnas minnen av egna sinnesupplevelser.
- En plats: en miljö i vilken vi kan höra ljud, där solen skiner och där vinden viner.
- Ett dilemma: ett problem. Häri ligger kruxet i varför vi berättar, vi vill försöka förstå vad det innebär att vara människa. Problem kommer i alla möjliga former, det kan vara ett trasigt skosnöre, ett vulkanutbrott, en börskrasch, eller en man som säger nej vid altaret.
- Ett slut: Det som föreslogs i början av berättelsen ska nu uppfyllas. Antingen är problemet löst eller också inte. Slutet ska spegla din anledning till att du berättar just

denna berättelse. Alla slut är inte lyckliga, men du bör veta var du vill landa med din berättelse. Den är din trygga plats i slutet av resan.

Varje berättelse behöver struktur. Strukturen hjälper berättaren att komma ihåg sin berättelse och den hjälper åhöraren att följa och förstå bättre. Det finns ett antal väl etablerade strukturer som kan ingå i handlingen av en berättelse.

Den enklaste strukturen - 3 steg:

- Början: här introduceras huvudpersonerna, platsen för berättelsen och huvudproblemet.
- Huvuddelen: Under berättelsens gång ska konflikten/problemet växa tills det når en vändpunkt och det är där huvudpersonen upplever sig ha nått botten;
- Slutet: äntligen har huvudpersonen löst problemet/konflikten och kan fortsätta vidare.

För en struktur i fyra steg kan du använda ingredienserna i berättelsen som beskrivs ovan: en person, en plats, ett dilemma eller problem och en lösning: slutet.
De här fyra komponenterna kan anpassas och ytterligare ingredienser kan läggas till för att utvidga strukturen. Ett alternativ, med liknande struktur, skulle kunna se ut så här:

- Inledning/Början - presentera berättelsens subjekt och miljö, till exempel: "Det var en gång en man som jobbade på en fabrik i Kina. Varje dag tog han sin cykel och åkte till jobbet..."
- Problem - "En morgon hade mannen fått punktering på båda däcken. Han var rädd, för han visste att hans chef skulle bli arg..."
- Lösning - "Han tog bussen till jobbet, på bussen träffade han en trevlig ung kvinna och det var kärlek vid första ögonkastet..."
- Sagan lär: "Se eventuella problem som en möjlighet. Du vet aldrig vad som kan hända när du bryter en vana."

En liknande struktur i 5 steg:

- Plats och situation
- Relationer
- Problem/konflikt
- Lösning
- Sensmoral eller konsekvens

Avslutningsvis en grundläggande struktur för att berätta sagor:

- Det var en gång - situationen (t ex två barn som hette Hans och Greta som bodde i en mycket fattig familj)
- Ett problem uppstår/otillfredsställda behov (t ex deras föräldrar visste inte hur de skulle ha råd att ge dem mat så det tog med dem ut i skogen.)
- Huvudpersonen försöker lösa problemet. Ur detta växer en konflikt/kamp (t ex Hans och Greta försöker hitta vägen hem men fåglarna har ätit upp brödsmulorna de lämnat som spår så de fortsätter att vara vilse)

- Lösning/vinst
- Förändring/insikt

Det finns mer komplexa, men också mycket bekanta strukturer för berättelser. En är den så kallade hjältens resa. Ett exempel på en sådan skulle kunna vara Tolkiens Sagan om ringen eller filmserien Stjärnornas Krig där hjälten ger sig ut på en resa som förändrar honom.

Hur kan vi använda dessa strukturer?

Till att börja med, var och en av dessa strukturer kan fyllas med endast en mening för varje steg. Det fungerar förvånansvärt bra, även om berättelsen blir mycket kort. Men givetvis kan varje del berättas med mer än bara en mening och mycket mer komplexitet.

När vi väl har en grundläggande struktur för en berättelse (skelettet) behöver vi bara få kött på benen. Det finns två enkla tekniker som kan användas för att ge en berättelse mer liv.

Att ge berättelsen liv

Utgå från de fyra ingredienserna och använd orden till att måla fram bilderna av vad som sker. Berättande är ett bildspråk, ett sinnenas språk. Tänk dig att du går från plats till plats i berättelsen. Vad ser du? Hurdant är ljuset, vilken tid på dagen är det, hur luktar det? Det du ser, upplever med dina sinnen, det ser dina lyssnare för sin inre syn.

Se bilaga 2 för mer övningar och aktiviteter

- Använd storyboards till att planera berättelser

Del 4 - Berättarmetoder för interkulturellt berättande

Inledning

I följande avsnitt presenterar vi urval av berättarmetoder som är särskilt lämpliga i arbete med flyktingar och invandrare. En del är användbara för språkinlärning och andra fokuserar på livsberättande och nya perspektiv som utgår ifrån de inre berättelser vi berättar för oss själva. Det är viktigt att bli medveten om hur vi berättar för oss själva hela tiden, denna insikt kan sätta igång förändringar. Nedan följer en översikt för området och argument för dess fördelar, aktiviteter och övningar som nämns finns beskrivna i bilagan.

Berättarmetoder för språkinlärning

Det finns många berättarövningar som stimulerar dialog och därmed även språkinlärning. Lekar och övningar som "Skvallerleken", "Avbrytaren" och "Som tur var/Tyvärr" har alla detta syfte. I Skvallerleken, som är en rolig övning, kan deltagarna sitta i par och elaborera kring berättelser de redan känner till, de kan fylla i luckor genom att anta en ton som påminner om skvaller: "Har du hört vad Snövit har hållit på med på sistone? Hon bor i kollektiv med de här sju märkliga männen, tydligen jobbar de inom diamantbranschen..." I övningen "Avbrytaren" utses en berättare som får hitta på en berättelse medan de andra stundvis avbryter med orelaterade ord som då genast måste vävas in i berättelsen. På samma vis är "Som tur var/Tyvärr" en berättarövning som görs i grupp. En person börjar med att improvisera fram en berättelse som håller på i ungefär en minut (eller så länge det går att hålla handlingen igång). Berättaren avslutar sin del med "Som tur var..." eller "tyvärr så..." och där får nästa person ta över berättelsen.

Självbiografiskt berättande

På de följande sidorna kommer vi att förklara hur man kan arbeta med livsberättande. Vi kommer att ge exempel på olika metoder för att sätta igång processen att hitta en livsberättelse värd att berättas. När man använder sig av självbiografiskt berättande i grupp finns några faktorer att ta hänsyn till, i jämförelse med aktiviteterna som beskrivits tidigare. Att dela med sig av egna upplevelser kan å ena sidan stärka och föra samman gruppen eftersom delade berättelser hjälper deltagarna att identifiera sig med varandra. Å andra sidan finns det vissa berättelser som vi föredrar att hålla för oss själva, och om andra får ta del av dem kan berättaren känna skam och utsatthet. Detta gäller specifikt människor som bär på svåra och traumatiska berättelser inom sig. Därför krävs vissa förutsättningar.

Viktigast är att skapa förtroende inom gruppen, så att varje deltagare känner att de kan lita på gruppens ledare, känna sig trygga och lita på att alla deltagare vill varandras bästa. Det behöver veta att det är helt ok att gråta, skratta, vara tyst, uttrycka känslor och känna sårbarhet. De behöver också känna att rummet är en trygg plats, att människorna därinne vill varandra väl och att mångfald är normen.

Som ledare behöver du ha tillgång till din egen sårbarhet, dina tårar, din glädje och din sorg. Det är viktigt att du är närvarande och att du lyssnar. Du behöver också vara flexibel, öppen och nyfiken.

Det är viktigt att vara tydlig med syften och ändamål för er aktivitet. Det kan också vara bra med kunskap om deltagarnas kulturella bakgrunder som kan ge insikt och förståelse för känsliga aspekter, och även vem som ska kontaktas ifall deltagarna behöver få hjälp om en berättelse rört upp plågsamma minnen. Och viktigast av allt är att ha ett genuint intresse för att lyssna till människors livsberättelser.

Teoretisk utgångspunkt

Berättelser har alltid varit en del av oss

Det börjande med den muntliga traditionen, med dans och sång. Sen skapade vi grottmålningar och allt kunde bevaras och skickas vidare från generation till generation. Nu bor vi i en värld fylld av böcker, bilder, film, teater, dans, YouTube, Facebook, och så vidare, och berättandet fortsätter.

Berättelser ger oss svar och förklarar vad det innebär att vara människa. Vi kan dela minnen och upplevelser, skapa idéer om vad för slags samhällen vi vill leva i, och vad vi drömmer om och längtar efter.

Vare sig berättelserna är muntliga eller nedskrivna så använder vi ord, rytm och empati för att måla upp bilder av miljöer, människor och händelser. Berättaren, eller författaren, gör det möjligt för åhöraren att skapa sin egen förståelse, att spela upp berättelsen som en film i sitt eget huvud. Berättaren är berättelsens instrument.

En process för att hitta och berätta livsberättelser

1. Tema: "Första gången jag..."

Börja i en ring. Lägg fram ett antal bilder som visar olika slags scener. Be varje deltagare att välja ut en bild de tycker om (en var). Fråga: "Berätta varför du valde den där bilden, vad är det du tycker om med den?" Lyssna till varje berättelse.

Värm upp kroppen och rösten: Deltagarna sitter i en ring, en person står i mitten, det saknas en stol. Personen i mitten säger t ex: "alla som tycker om kaffe byter plats" och medan personerna byter plats försöker den som stod i mitten att hitta en ledig stol att sitta på. När alla sitter ned och en ny person har blivit utan stol, får den säga: "alla som..." Den här övningen hjälper deltagarna att ha roligt i nuet tillsammans.

Förklara: Vad är en berättelse? En berättelse består av: När? Var? Vem? Vad? (Varför?) Och hur slutar den? I en berättelse kan vi dela våra upplevelser, förhoppningar, drömmar och rädslor.

Be deltagarna att tänka på "Den första gången jag..." Skriv en lista över vad folk redan vet. Låt alla förslag och upplevelser stå med.

Sen kan varje deltagare välja något från listan som relaterar till deras eget liv. När var det? Var någonstans var det? Vem var med i berättelsen? Vad hände? Hur slutade det?

Låt deltagarna berätta i par om "första gången jag..." Tips för feedback: Ge respons som har att göra med vad du tyckte om i berättelsen, och vad du tyckte om i hur den berättades.

Fråga om det finns någon som skulle vilja berätta inför hela gruppen.

2. Tema: "Uppgång och nedgång"

Be deltagarna att tänka på ett personligt minne, ett som antingen fick dem att må bra eller dåligt.

Låt dem rita minnet på ett stort papper, rita platsen, de viktigaste föremålen/ personerna/djuren som finns i den berättelsen. Be dem att rita sig själva på pappret.

Jobba i par: Be dem återberätta minnet genom att peka på sakerna de har ritat. T ex: "det här är trädet där jag gömde mig. Det här är dörren som min pappa öppnade. Det här är hunden som blev sjuk."

Låt dem sedan berätta två och två, den här gången får de berätta minnet som en berättelse, så innan de börjar måste de bestämma hur ska det börja, hur lyder den första meningen? Vilka är med i berättelsen? Var utspelar den sig? Vad är det som händer? Hur slutar den? Hur lyder den sista meningen?

I par får deltagarna lyssna till varandras berättelser och ge varandra respons:

"Vad tyckte du om i berättelsen? "Vad tyckte du om i hur den berättades? Vill du fråga något om berättaren eller berättelsen?

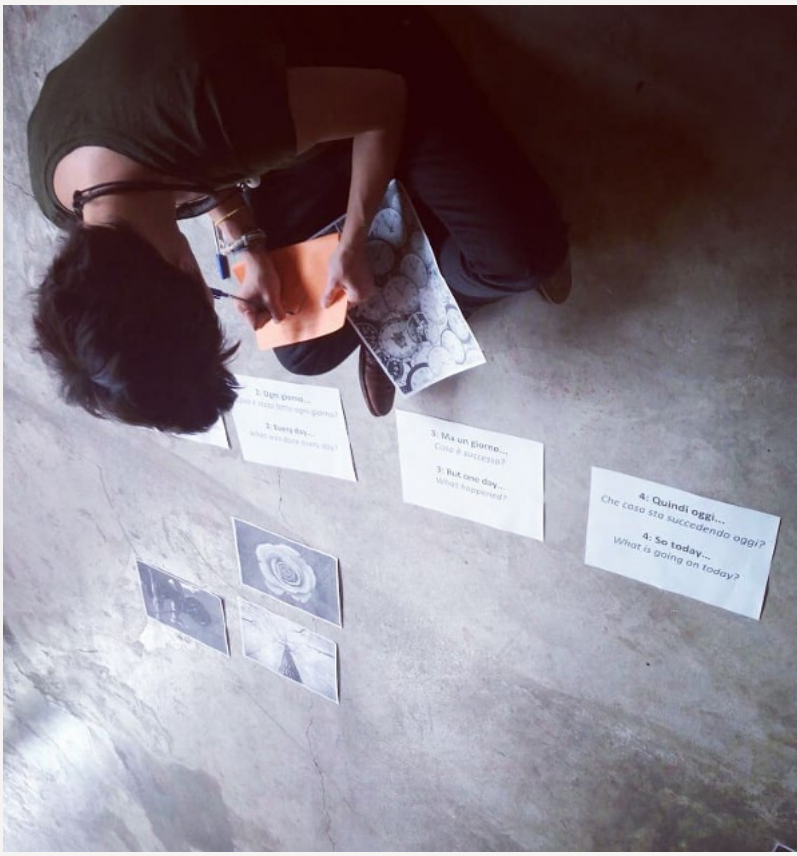
Be någon att berätta sin berättelse, och den feedback de fått, för gruppen. Slutligen ger gruppen positiv feedback till berättaren och berättelsen.

3. Tema: "Drömmar"

Uppvärmningsövning: "Du kan aldrig gissa vad jag har i min ficka" som beskrivs på sida 24.

Förbered en samling blandade föremål (t ex en knapp, små leksaksdjur, en penna, en pärla, en blomma, ...) och lägg fram dem på ett bord.

Varje deltagare får välja tre föremål som på något vis kan relatera till drömmar de har haft i sina liv.

Sen får alla komma på tre korta berättelser och använda sig av det de redan har lärt sig om att skapa berättelser:

Att se berättelsen, att befinna sig inuti den: "Sitt på en stol och blunda, föreställ dig början på din berättelse, känn efter, känn att du är där igen, se personerna i dina minnen, hör känn dofter, känn vad som händer. Var i berättelsen, i ditt minne, som i en film, gå igenom filmen med öppna sinnen, ta in allt ännu en gång. Öppna ögonen och kom tillbaka till rummet."

Deltagarna sitter två och två, var och en lägger ut föremålen på golvet framför sig. De bestämmer vem som ska börja. En pekar på ett av föremålen och den andra börjar då berätta om det. Åhöraren tackar berättaren för berättelsen och så blir det dennas tur att berätta.

Prata om hur och ifall det är så att fantasi kan vara till hjälp för att komma ihåg berättelser från verkliga livet. Och hur fantasin hjälper oss att berätta utifrån det vi sett och upplevt.

4. Tema: "Jag, en hjälte"

Jobba i par: Alla deltagare väljer varsin bild från en samling olika bilder som kan passa in med deras egen hjälteberättelse, en berättelse om när de gjort något som fått dem att känna sig som hjältar.

Låt dem berätta för sin partner om platsen, personerna, känslorna och handlingen. Och hur slutade det? De får lyssna på varandras berättelser med öppna sinnen. Låt dem sedan byta berättelser och låt dem berätta varandras berättelser igen, som om det var en berättelse om en hjälte.

Reflektera tillsammans i gruppen: hur kändes det att vara en hjälte i din egen berättelse. Fråga: ”Hur var det att höra din egen berättelse? Vad tar du med dig från den här sessionen?”

Jobba vidare med berättelser

Nu börjar deltagarna ha ett antal personliga berättelser inom sig och det är dags att jobba vidare med dem så att de kan berättas för en större grupp, på radio eller i någon annan kontext där de vill berätta.

Det viktigaste är dramaturgin, var finns berättelsens viktigaste ”rum”? Var finns de viktiga trösklarna som för berättelsen framåt? Vad är det som gör den intressant att lyssna till?

Välj ut en av dina berättelser och arbeta vidare med den.

Välj ut fem föremål från en låda. Skapa fem olika ”rum” åt berättelsen: Det börjar i ...? Sen kommer tre platser som innehåller de viktigaste intrigdelarna (Var händer detta? I skogen? I lastbilen? Ute på havet?). Det sista rummet är slutet, och var händer detta?

Vad finns det för känslor i anknytning till varje ”rum”? Vem finns i dessa ”rum”?

Kan du se vad det är som för handlingen framåt? Finns det något som inte för handlingen framåt? I så fall kanske det inte behöver vara med.

Visa varandra de fem ”rummen” som berättelsen bor i. Berätta genom att visa vad som händer i varje rum: ”det här är köket där flickan sitter ensam och gråter i askan vid spisen.

Reflektera över vad ni lärt er av övningen.

Sitt för er själva en stund och skriv ned vad ni kan behöva komma ihåg, vad i berättelsen som behöver bevaras och utvecklas.

Berätta för varandra i mindre eller större grupper, ge/få feedback på vad ni hört och fokusera på:

- Det här tyckte jag om i din berättelse.
- Den starkaste bilden i berättelsen
- Det här är vad jag tror att den handlar om
- Det här vill jag ge dig som berättare.

Sitt tillsammans och reflektera över hur det var att berätta, vad deltagarna upplevt, vilka tankar har de efteråt. Fick de feedback från sin åhörare? Vad såg de i åhörarens ögon? Hur känns det nu?

Se bilaga 2 för mer övningar och aktiviteter

- Textlösa böcker
- Berättelse och sanning

Del 5 - Att berätta och presentera sin berättelse

Inledning

Att berätta är inte bara ett sätt att interagera när människor möts, det är också en konstform. I forna tider har skalder och trubadurer utövat denna konstform. Den här sortens berättande kan också användas i undervisning, men det kräver vissa förutsättningar och förmågor av berättaren. Det betyder för all del inte att du måste vara en forntida bard för att berätta! Att berätta är enkelt!

Teoretisk utgångspunkt

Vi vill nämna denna form av konstnärligt berättande här och hänvisa den som skulle vilja lära sig mer om detta. Det finns en mångfald av databaser fyllda med berättelser ifrån hela världen. Uppträdande och framställningsmetoder liknar de som skådespelare använder...

Det kanske är så att du hittat en berättelse som innehåller ett budskap du känner att du skulle vilja dela med din grupp. Följande tips kan i så fall vara till hjälp.

Vägledning för nya berättare

- Du kan! Människor har berättat för varandra i tusentals år. Konsten att berätta kommer aldrig att dö ut. Du berättar varje dag. Kanske har du redan insett hur enkelt det är att fängsla dina lyssnare. Du kan.
- Öva: Berätta samma berättelse om och om igen. Hitta någon som vill lyssna. Berättelsen - och du själv - kommer att förändras allt eftersom berättelsen blir din egen. Genom att öva kommer du att känna dig säkrare i ditt berättande och då blir det enklare att brodera ut berättelsen på ditt eget vis.
- Välj berättelser instinktivt: Den berättelse du känner dig dragen till är din berättelse. Eller den som får dig att förundras, eller den du retar dig på utan att förstå varför. Låt berättelsen välja dig. Känn in dess egen logik och vad det är du vill säga med

berättelsen. Modifiera den så att den passar dig, men utan att ändra på grundberättelsen. Gör berättelsen till din.

- Red ut de olika delarna i dess "skelett": Berättelsen har en intrig - en struktur som är oberoende av den plats eller kontext den hade när du fann den. Plocka fram dessa "ben" ur berättelsen, kanske med hjälp av korta anteckningar eller en punktlista i skrift eller bild. Fyll sedan ut detta skelett med nytt kött: dina platser, dina detaljer, din tolkning av berättelsens idé.
- Måste vi bevara gamla "ben" i gamla berättelser? Nedärvt material tillhör oss och vi får göra vad vi vill med det. Men det finns också goda anledningar att visa hänsyn till material som förts vidare från person till person i århundraden - ibland tusentals år. Många berättelser går inte att förstå förrän vi börjar berätta dem. Sådana berättelser var aldrig avsedda att bli litteratur.
- Berättande är ett bildspråk: ett språk för våra sinnen. Tänk dig att du rör dig genom berättelsen: vad ser du? Hur är ljuset på varje plats i berättelsen? Vilken tid på dagen är det? Vilka dofter känner du? Det du ser och upplever med dina sinnen tillåter lyssnaren att uppleva berättelsen med sitt eget inre öga. Det är det som är tricket.
- Minnesteknik: du behöver se berättelsen, scen för scen med alla sina detaljer, för att kunna memorera längre såväl som korta berättelser. Se och upplev dem som om de var platser du har besökt, och inte som något abstrakt du memorerat.
- Muntligt berättande är inte text: Det handlar aldrig om att lära sig en text utantill. En text kan ha varit källan till en berättelse, men stoppa undan texten så fort du kan och börja berätta muntligt.
- Början och slut: var tydlig med hur du vill börja din berättelse och hur den ska avslutas. Detta ger dig friheten att röra dig med visshet mellan början och slut. Början och slutet innehåller också berättelsens budskap och dina idéer - vad det är du vill säga genom att berätta den. Slutet knyter ihop alla trådar som du börjat nysta upp i början.
- Tänk på detta innan du använder förklaringar och abstrakt språk: Du kommer ganska snart att inse att åhörarna tröttnar och du har dem inte längre med dig. Det är bilder som fängslar, som är det verkliga språket för berättande. Därför är det bäst att ge publiken bilder så fort som möjligt. Och låta berättelsen avslutas med tystnad hellre än att försöka förklara den. Berättelser talar sitt eget språk; däri ligger deras magi.
- Att vara berättare är inte att spela en roll: Berättaren är du och, berättelsen kommer inifrån dig. Det är du som har valt den och gjort den till din, eller så har du skapat den själv. Det är detta som gör muntligt berättande så unikt. Mötet mellan berättare och lyssnare är äkta och autentiskt. Det är därför viktigt att allt är så mycket du som möjligt: din röst, ditt uttal, dina gester och din hållning.
- Be någon att lyssna: Skicklig och omsorgsfull kritik är guld värd. Starta en berättargrupp där ni kan lyssna och ge varandra feedback.
- Lögnen är en vän som kan berätta djupare sanningar än den kallaste verklighet. Detta är hemligheten bakom alla kulturella uttryck. Berättande är alltid personligt

och subjektivt. Det finns ett arabiskt ordspråk som lyder: "En bra lögn kan gå från Bagdad till Konstantinopel medan sanningen letar efter sina sandaler".

- Vad är egentligen sanning? Hade du en elak mormor som aldrig någonsin berättade sagor för dig? Om du behöver väva in en i din berättelse så kan du alltid hitta på en ny mormor. Det är aldrig för sent att skaffa sig en lycklig barndom.
- Men givetvis kan det finnas fakta du vill förmedla sanningsenligt. Det finns inget så lämpligt som att väva in lite fakta i en berättelse. Fakta är mycket lättare att komma ihåg när det lindas in i en berättelse.
- När ska vi tala sanning och när är det ok att ljuga? Det viktigaste är att vara tydlig med vilket syfte din presentation har. Vad vill du åstadkomma? Det handlar inte om att välja mellan fakta eller fiktion. De är båda verktyg som du kan använda.
- Berättande är kommunikation. Ögonkontakt är viktigt; i publikens ögon kan du läsa hur berättelsen ska vinklas. Det är viktigt att tänka på hur publiken är placerad, en hästsko-formation, med alla på samma nivå, är idealiskt. Belysningen i rummet bör vara jämn och inte allt för mörk, som i teatersalonger. Del av den magi som uppstår är i mötet med publiken. Du kan utveckla denna kommunikation och locka åhörarna in i berättelsen på olika vis; med blickar och gester, genom direkt tilltal och improviserad redigering. Detta stärker kontakten och publiken blir mer uppmärksam.
- Din berättelse kommer att ändras och den blir lite annorlunda inför varje ny publik. Det är just så det ska vara.
- Berättande skapas tillsammans: publiken är inte passiva mottagare. Tvärtom, de är fullt upptagna med att skapa den värld du frammanar. Mötet mellan berättare och publik är kreativt och stimulerande. Men var försiktig, och visa hänsyn till dina lyssnare. De sitter fast, eftersom de ingått kontrakt med dig i den här situationen (inte alltid frivilligt). Berättandets kraft är stark: berättaren har trots allt makten att påverka åhörarens inre bildspel. Var medveten om detta och se till att din publik känner sig trygg.
- Har du glömt någon detalj i berättelsen? Inga problem, du kan ändra din berättelse och den kommer mest troligt att fungera ändå. Troligtvis utan att någon märker det. Eller så kan du fråga publiken - de kommer säkerligen att hjälpa dig kvickt, när de väl befinner sig inuti berättelsen.
- Respons från publiken är som ett kvitto på ditt berättande. Lyckades du inte gripa tag i dem? Intala dig i så fall inte att "De var inte intresserade". Säg istället: "Jag vill bli en bättre berättare".
- Nervös? Det syns inte. Det är ingen som vet om det förutom du själv, så prata inte om det. Andas istället lugnt och använd den energi du får ifrån spänningen, det ger dig fokus.
- Var stolt över dig själv. För det smittar av sig. Det väcker respekt. Alla behöver möten med människor som står för vad de förmedlar, med god självkänsla. Ta emot applåder med glädje.

- Vad du kan berätta: Legender, fabler, skämt, anekdoter, sagor, myter, gamla såväl som moderna vandringssägner - allt detta hör till material som vandrat från mun till mun genom århundraden. Det är ditt; du äger detta material tillsammans med alla människor i världen. Det är en outtömlig skatt, men gör berättelsen till din egen, kopiera inte alla detaljer.
- Dina egna minnen, upplevelser, reflektioner, livsberättelser och familjeberättelser. Här har du möjligtvis den viktigaste skatten av unika berättelser som ännu inte har berättats. Du kan vara personlig, men du behöver inte vara privat.
- Historia knuten till en plats. Vad har hänt här? Finns det plats-specifika berättelser som sagor, spökhistorier och anekdoter? Och vad finns det för berättelser om din skola, din arbetsplats eller ditt företag? Hur kom det till? Hur klarar det kriser? Vilka berättelser finns i dess framgångar? Vilka anekdoter reflekterar dess själ, syfte eller vision? Vilka värderingar vill du förmedla? Du kanske har en berättelse om ett föremål och dess historia. Allt detta kan du tolka och förmedla med ditt berättande.
- Litteratur och konstsagor: Om författaren fortfarande finns vid liv behöver du be om tillåtelse. Var medveten om att somliga berättare som berättar egna berättelser kan ha copyright.
- Fakta: att väva in fakta i en berättelse kan vara roligt och effektfullt. Glöm bara inte bort receptet för en berättelse. Till och med en sten kan vara huvudpersonen i en berättelse; du behöver bara ge den mänskliga egenskaper.
- Hitta på själv: vad som helst kan bli en berättelse. Låt fantasin löpa fritt och plocka upp vad än som kommer till dig.
- Det du berättar behöver inte alls vara märkvärdigt, unikt eller genialiskt. Raka motsatsen, berätta bara med glädje och hängivelse, det räcker. Det är det bästa.

Övningar från del 2 - Skapa förutsättningar för att berätta i grupp

Övningarna som presenteras i det här avsnittet inbjuder deltagarna att lära känna varandra, de är lustfyllda, och de grundar sig på övertygelsen att det bästa sättet att öppna upp för varandra är att skratta tillsammans. Att ha roligt tillsammans hjälper människor att lära.

Namndansen

Syfte	Uppvärmning (både för kroppen och sinnet), lära varandras namn
Förmågor	Rörelseförmåga Minne
Beskrivning, steg för steg	Alla deltagare står i en cirkel. Ledaren börjar genom att säga sitt namn och göra en rörelse, vilken som helst, stor eller liten, antingen med hela kroppen eller en del av den. Det kan vara en spark, snurr, klapp, vågrörelse med handen, en nickning osv. Alla deltagare ska sen upprepa, tillsammans med ledaren, och säga dennes namn samtidigt som de gör rörelsen. Sen får nästa person till vänster om ledaren säga sitt namn och göra en rörelse. Sen upprepar alla i ringen först ledarens namn och rörelse och så den andra personens namn och rörelse. Person nummer tre fortsätter med att säga sitt namn och göra en rörelse. Alla upprepar osv. När alla deltagare i ringen har sagt sitt namn och gjort sin rörelse är det dags för gruppen att "dansa". Upprepa allas namn och rörelser några varv, öka tempot om ni vill. Avsluta med en "dansrunda" där ni gör rörelserna utan att säga namnen.
Lärandemål	Lära känna varandra Få tillgång till sin glädje och kreativitet
Övriga kommentarer	___

Material	Inget		
	Beroende på gruppens storlek		

Längd	
 Förutsättning	Grupp. Stå i ring
 Tips	Om gruppen är stor kan ni låta två eller tre personer säga sina namn och göra sina rörelser innan gruppen upprepar dem, och sedan fortsätta med två eller tre deltagare till osv.

Svart-vita foton

Syfte	Att bryta isen och se till att alla känner sig trygga att berätta i grupp.
Förmågor	Att lyssna och vara nyfiken
Beskrivning, steg för steg	Sprid ut svartvita foton på ett bord. Låt deltagarna gå runt bordet och titta på bilderna, och välja ut ett foto som de tycker om. Sen får de ta med sig fotot de valt tillbaka till sin stol. Nu är det dags att dela med sig av berättelser, att berätta om bilden och lyssna på varandras berättelser.
Lärandemål	Att berätta om sådant vi känner till är till stor hjälp för självkänslan, det ger människor möjligheten att berätta på sitt eget sätt, att berätta om det man redan känner till.
Övriga kommentarer	En inbjudan att välja ut ett foto som berättar något kan användas på så många olika vis. Det kan vara en bild som berättar om: vinter, sommar, rädsla, drömmar, djur, gömda skatter, magiska stunder, osv.

 Material	Svart-vita foton
 Längd	En halvtimme till en timme eller längre

 Förutsättning	En grupp		
 Tips	Var öppen inför vad deltagarna vill berätta		

Du vet inte vad jag har i min ficka

Syfte	Att skapa och berätta berättelser från fantasin
Förmågor	Fantasi och kreativitet
Beskrivning, steg för steg	Alla sitter i en ring. Gruppen får höra att nu ska vi hitta på berättelser som handlar om vad som finns i din ficka. Vad ni har i fickan kommer att vara något väldigt stort som egentligen är omöjligt att ha i fickan, men eftersom vi använder fantasi är allting möjligt. En person börjar genom att säga till den som sitter till höger "du vet inte vad jag har i min ficka". Grannen svarar då: "Jo det gör jag, du har..." och hittar på något som är så stort att det omöjligt skulle rymmas i någons ficka. Då svarar den första: "Det stämmer, och jag har den där därför att...." och hittar på en berättelse om varför den är där. Sen är det dags för den andra personen att säga till den som sitter till höger "Du vet inte vad jag har i min ficka". Fortsätt runt hela cirkeln.
Lärandemål	Övningen frigör fantasin och möjligheten att fantisera och känna sig fri att berätta om det.
Övriga kommentarer	Leder till många roliga berättelser som lockar till skratt och skämt. Temat kan utvecklas till sådant som bor i havet, som flyger i luften. som man kan hitta i skogen, osv.

 Material	—		

Längd	30 minuter, beroende på hur stor gruppen är.
Förutsättning	En grupp som sitter på stolar i en ring.
Tips	Det är möjligt att visa deltagarna hur det går till, så att alla sen kan känna sig fria från början.

Jag ser...

Syfte	Skapa något eget, att lära sig mer om sig själv och andra, träna på att tänka fritt, tänka själv och koppla till sig själv.
Förmågor	Självreflektion, självinsikt, fantasi
Beskrivning, steg för steg	Be deltagarna att skriva ned siffrorna 1-10 i lodrät rad på en bit papper. Be dem sen att skriva "jag ser" efter varje siffra. Detta kommer att bli början till tio meningar som deltagarna får fortsätta skriva. Be dem gå ut en stund, om det är möjligt, för att titta sig omkring och skriva ned sådant de kan se, till exempel: Jag ser en bro. Jag ser en sol. Jag ser en man som är ute och går med sin hund. Jag ser träd. Om ni inte har möjlighet att gå ut så går det bra att titta ut genom ett fönster och skriva ned vad som går att se både på utsidan och insidan. Till exempel: Jag ser en lampa. Jag ser en massa böcker. Jag ser snö. Samla sedan deltagarna igen och be dem byta ut verbet "ser" i alla meningar till "är"! Så att det istället står: Jag är en bro. Jag är en sol. Jag är en man som är ute och går med sin hund. Be deltagarna att välja ut fem meningar som de tycker beskriver dem själva på något vis, och låt dem berätta/förklara för gruppen varför de är en bro eller sol eller en man som är ute med hunden etc.
Lärandemål	Kunna, på ett lekfullt sätt berätta om och reflektera kring sig själv och sitt eget liv,
Övriga kommentarer	—-

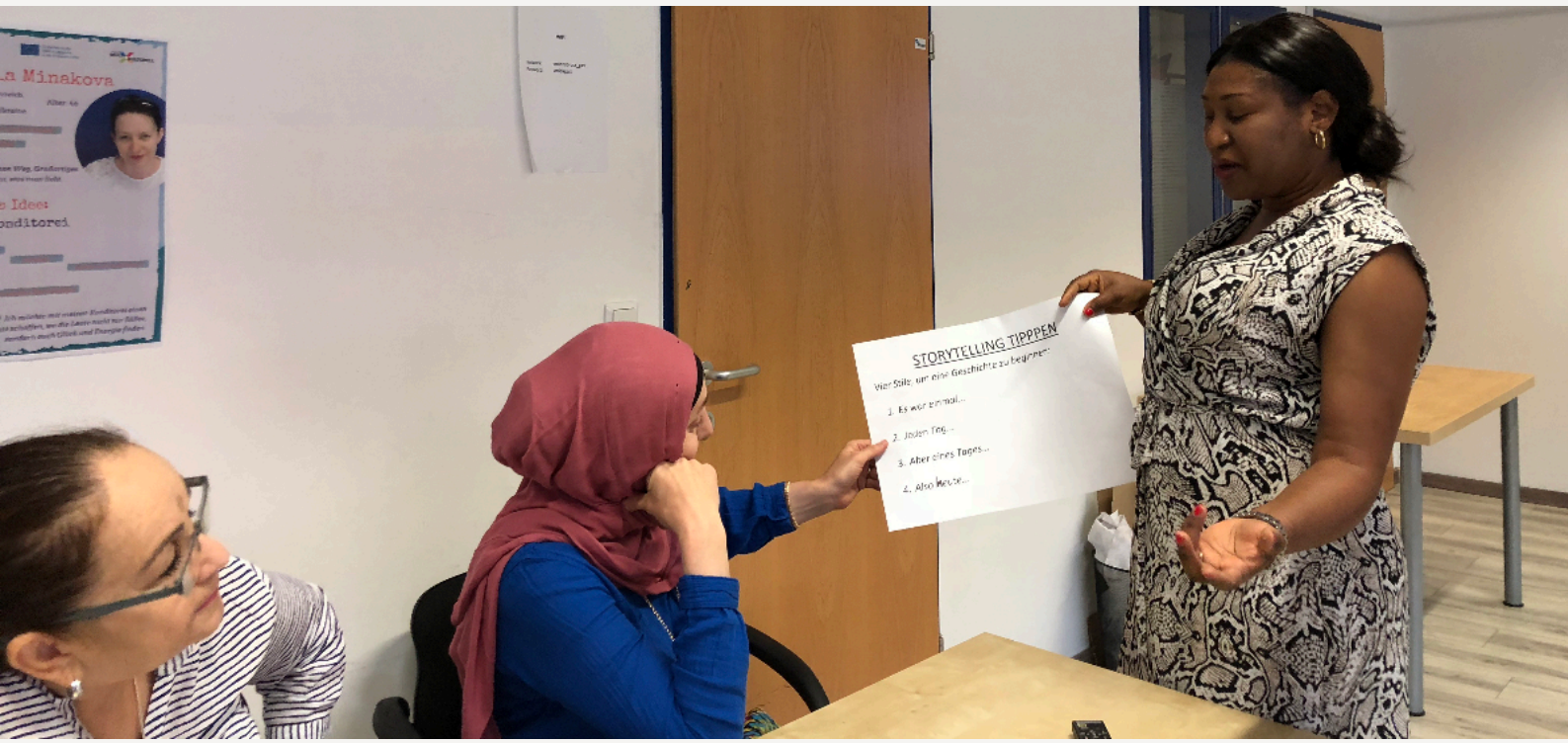
Material	Papper Pennor
Längd	30 minuter
Förutsättning	En grupp
Tips	Det kan vara bra att jobba två och två innan ni delar med resten av gruppen.

Skapa egna berättelser

Syfte	Att skapa egna berättelser
Förmågor	Att fråga och lyssna
Beskrivning, steg för steg	Ledaren börjar genom att säga 1: "Det var en gång en..." - Vem ska berättelsen handla om? Personen som får frågan kan bestämma vem berättelsen ska handla om. 2: Var bodde den personen, och med vem? Det får nästa person svara på. Genom att ställa frågor med en gång om huvudpersonen och platsen kan ledaren fördjupa berättelsens början. 3: "Och varje dag..." Vad var det som hände varje dag? Det kan en tredje person berätta om. 4: "Men en dag..." Vad hände då? Så en fjärde person får fortsätta berättelsen och bygga på vad de andra har sagt. 5: "Och idag..." Vad blev det för konsekvenser av det som hände? En femte person får nu avsluta berättelsen. 6: Vad kan vi lära oss av det här? Och en slutsats får komma ifrån en sjätte person. Den här berättelsen berättas inför hela gruppen. Om ni arbetar i mindre grupper kan alla sedan berätta sina berättelser för hela gruppen.
Lärandemål	Eftersom att ingen vet vad som kommer att hända i berättelsen, kan ni öppet och nyfiket ställa frågor till varje deltagare, och ge alla möjligheten att svara och bidra till berättelsen.

Övriga kommentarer	Alla i gruppen kan lyssna på berättelserna som skapas och inspireras av varandra.

Material	—
Längd	30 minuter eller mer, beroende på hur stor gruppen är.
Förutsättning	Det kan vara en grupp människor som sitter i en ring. Det går också bra att jobba i mindre grupper på fyra personer eller i par.
Tips	Det är ledarens roll att ställa frågor och på så vis vilja skapa berättelsen tillsammans med deltagarna. Därför är det viktigt att lyssna och att vara nyfiken.

Del 3 - Att bygga berättelser - strukturer och ramar

Inledning

Den här delen ska handla om att berätta. Den innehåller teoretisk bakgrund, följt av exempel på övningar som kan vara användbara i ditt arbete.

Det finns så många olika sätt att berätta på, och många berättelser att berätta. Människor har berättat historier i tusentals år, alla berättar hela tiden. Du berättar varje dag. Kanske har du redan märkt hur lätt det är att fånga lyssnarna.

Vår hjärna är byggd för att både skapa och ta emot berättelser.

Det är vårt sätt att dela erfarenheter, bevara vår historia och förklara världen. Därför är berättandet ett framgångsrikt sätt att mötas över kulturgränserna, att arbeta med mångfald och inkludering.

Alla har en berättelse att berätta, alla kan vara delaktiga.

Övningar och aktiviteter

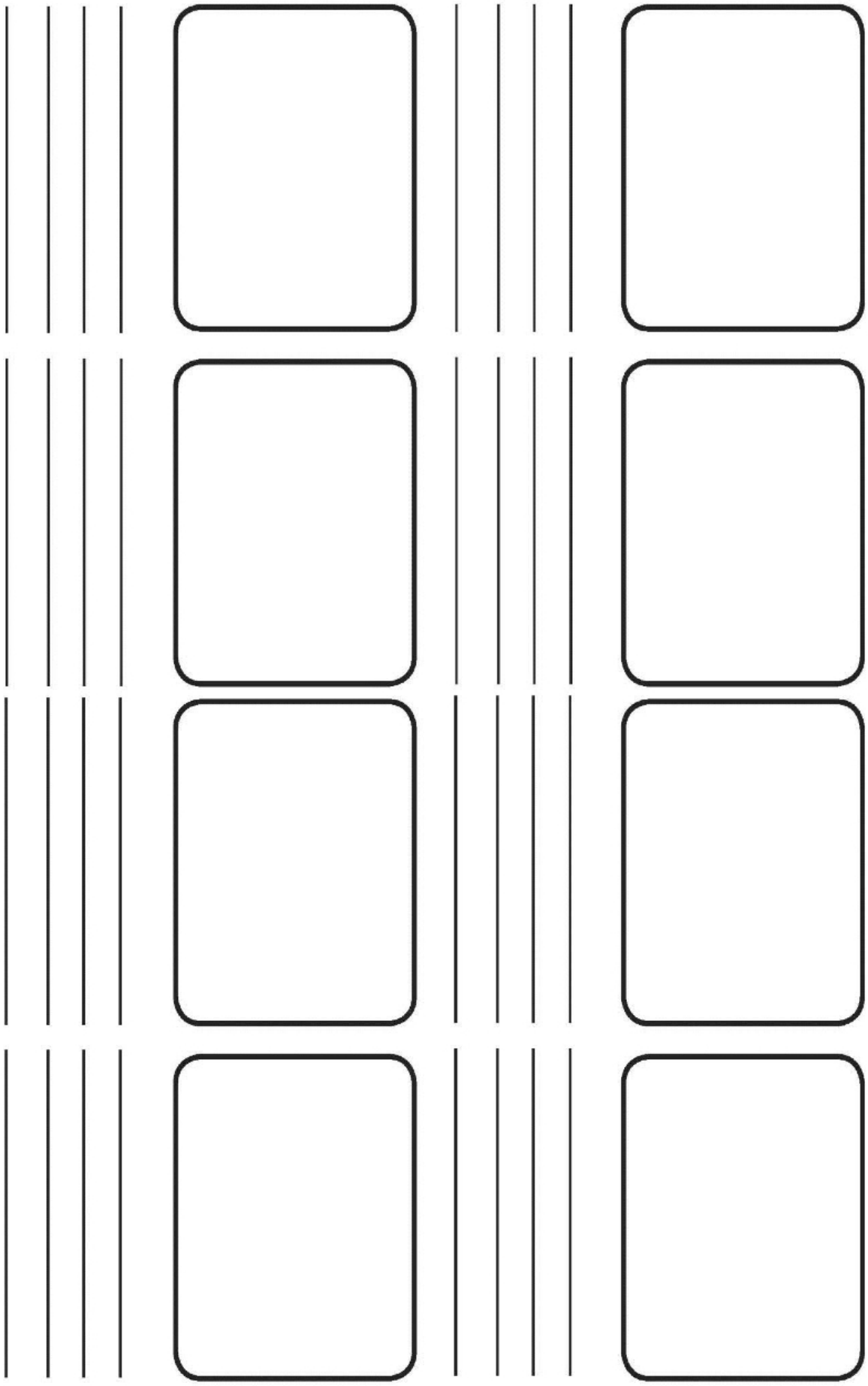
- Storyboards

Storyboards

Syfte	Att strukturera sin berättelse, att visualisera den, att arbeta med händelser, tid, miljöer, personer, kopplat till olika sinnen i berättelsen.
Beskrivning, steg för steg	I arbetet med muntligt berättande kan storyboards vara ett bra visuellt hjälpmedel för att presentera information och strukturera berättelsen. Det hjälper till att fokusera på berättelsens olika delar, början, mittpartiet och slutet, och kan vara ett sätt att hålla koll på hur handlingen framskrider, och jobba vidare med olika slags beskrivningar - för att få med olika känslor i din berättelse. Det finns många färdiga mallar för storyboards på internet, eller så kan du skapa din egen. 1. Börja med att rita din berättelse i bilder från början till slutet. VIKTIGT! Skriv inte! • Hur börjar din berättelse? • Vilka personer innehåller den? • Vad händer i den? • Hur kan handlingen fortskrida med hjälp av bilderna?

Beskrivning, steg för steg	2. Titta på bilderna och berätta sedan din berättelse en gång. • Finns det någon överflödig bild som inte behöver vara med eller som skulle kunna blandas in i någon annan bild? Behövs det nya bilder med viktig information för berättelsen? • Vilken bild är den allra viktigaste för din berättelse? 3. Titta på bilderna igen! Nu ska du fokusera på beskrivningar och olika slags sinnen. Arbeta med en bild i taget och besvara följande frågor: • Vad ser du? • Vad hör du? • Vad känner du för dofter? • Vad känner du för smaker? • Vad känner du/eller berättelsens huvudperson? • Vad tänker du/eller berättelsens huvudperson? • Vad vill du/eller berättelsens huvudperson? Tänk på vad som är viktigt att berätta/beskriva för din berättelse! Skriv ned stödord i eller under bilderna för att lättare komma ihåg! 4. Berätta sedan din berättelse igen genom att titta på din storyboard. Det här hjälper dig också att komma ihåg din berättelse. Försök lära dig/komma ihåg din berättelse i bilder eller som en film i ditt huvud.
Lärandemål	Skapa och strukturera berättelsen
Övriga kommentarer	Se avsnitt "Ge berättelsen liv"

 Material	Det finns många färdiga mallar för storyboards på internet, men du kan också göra din egen.
 Längd	30 minuter eller mer, beroende på hur stor gruppen är.
 Förutsättning	—
 Tips	Berätta för dina deltagare att de behöver inte alls vara bra på att rita! Streckgubbar fungerar fint, om de vill, det viktiga är att de själva förstår meningen av sina teckningar.

Del 4 - Berättarmetoder för interkulturellt berättande

Inledning

I följande avsnitt presenterar vi ett urval av berättarmetoder som är särskilt lämpliga i arbete med flyktingar och invandrare. En del är användbara för språkinlärning och andra fokuserar på livsberättande och nya perspektiv som utgår ifrån de inre berättelser vi berättar för oss själva. Det viktigt att bli medveten om hur vi berättar för oss själva hela tiden, denna insikt kan leda till förändringar.

Del 4.1: Berättarmetoder för språkinlärning

Det finns många berättarövningar som stimulerar dialog och därmed även språkinlärning. Lekar och övningar som "Skvallerleken", "Avbrytaren" och "Som tur var/Tyvärr" har alla detta syfte. I Skvallerleken, som är en rolig övning, kan deltagarna sitta i par och elaborera kring berättelser de redan känner till, de kan fylla i luckor genom att anta en ton som påminner om skvaller: "Har du hört vad Snövit har hållit på med på sistone? Hon bor i ett kollektiv med de här sju märkliga männen, tydligen jobbar de inom diamantbranschen..." I övningen "Avbrytaren" utses en berättare som får hitta på en berättelse medan de andra stundvis avbryter med orelaterade ord som då genast måste vävas in i berättelsen. På samma vis är "Som tur var/Tyvärr" en berättarövning som görs i grupp. En person börjar med att improvisera fram en berättelse som håller på i ungefär en minut. Berättaren avslutar sin del med "Som tur var..." eller "tyvärr så..." och där får nästa person ta över berättelsen.

Övningar och aktiviteter

- Textlösa böcker

Del 4: 4.2 Självbiografiskt berättande

Inledning

Här kommer du att få exempel på hur du kan jobba med människors livsberättelser. Du kommer att få exempel på olika metoder för att sätta igång processen att hitta en livsberättelse att berätta.

Övningar och aktiviteter

- Berättelse och sanning

Textlösa böcker

Syfte	Ett exempel på hur man kan arbeta med boken Zoom
Förmågor	Fantasi, samarbetsförmåga, lyssna, berätta, strukturera,
Beskrivning, steg för steg	1. Dela in deltagarna i par och ge dem följande instruktioner: • Ni kommer att få en bok som ni ska läsa tillsammans. Ni har tre minuter på er. Men öppna inte boken förrän jag säger till! • Var tysta under hela tiden ni läser boken. Prata inte med varandra! • Se till att ni tittar på varje sida. • När ni läst ut boken, stäng den och vänta i tystnad till alla andra har läst färdigt. 2. Låt nu deltagarna läsa boken i par. (Två personer delar på en bok!) Ta tid, 3 minuter. 3. När tre minuter har gått ber du dem som inte är färdiga att läsa färdigt och när alla är klara ber du dem dela med sig av sina tankar inom paren. 4. Be sedan varje par att välja ut ett ord som beskriver boken och dela detta med resten av gruppen. 5. Om du vill veta mer finns en Youtube-video nedan som förklarar principerna kring boken: https://www.youtube.com/watch?v=6F02t8LkOXk 6. Be varje par att komma överens om och välja ut en av bilderna i boken som de tycker om. 7. Be dem hjälpas åt att berätta vad de kan se, höra, känna för dofter och smaker och känslor (både vad de kan känna med sina kroppar/händer men även i sina hjärtan). 8. Börja så här: Det var en gång, och bygg en berättelse med hjälp av meningarna. Hitta inspiration i den utvalda bilden. 9. Be deltagarna sätta sig tillsammans med ett annat par och berätta sina berättelser för varandra. Prata om nya ord. 10. Diskutera i grupper om fyra: Känner du till de här platserna? Påminner de dig om något? (platser du varit på, människor du mött, känslor du har upplevt?) 11. Dela ut laminerade sidor från boken. Säg åt deltagarna att inte visa sin sida för någon annan. De ska nu mingla omkring i rummet och fråga varandra: Vad kan du se i din bild? Och med hjälp av denna information ska de nu ställa sig i rätt ordning så att när alla visar sin bild ska sidorna vara i samma ordning som i boken. Om gruppen är mindre än antalet sidor går det bra att använda en mindre del av boken, kanske början, slutet, eller en utvald del av mittpartiet. 12. Efteråt kan deltagarna fortsätta och jobba med till exempel • Drama/teater och improvisera fram korta dialoger eller händelser som är inspirerade från bilderna i boken. • Skriva dialoger, berättelser som är inspirerade från bilderna i boken. • Lägga musik till bilderna • Prata om sina egna livsupplevelser inspirerade från bilderna i boken. • Tänk på/diskutera: Om du tänker på ditt eget liv just nu och "zoomar in", vad ser du då? Och vad händer om du "zoomar ut"?

Lärandemål	Lära sig nya ord, grammatik, berättarstruktur, lära sig mer om de andras livsupplevelser, hemländer, städer, platser och människor osv. Alla får en möjlighet att reflektera över sina liv.
Övriga kommentarer	Det finns många böcker som kan användas. Det som kännetecknar textlösa böcker är att de talar genom bilder (utan - eller med väldigt lite text) och kan därför användas med alla deltagare oberoende av kulturell och språklig bakgrund. Zoom av Istvan Banyai är ett mycket fint exempel. Boken kan läsas ifrån båda hållen! Du kan både "zooma in" och "zooma ut".

 Material	Silent books, en handbok Textlösa böcker
 Längd	—
 Förutsättning	Alla deltagare, i par, i mindre grupper
 Tips	Denna övning är speciellt lämplig för vuxna med lite eller ingen tidigare utbildning

Berättelser om hinder

Syfte	Att få syn på det som hindrar oss att gå vidare
Förmågor	Muntligt berättande, drama. Att lyssna och vara nyfiken
Beskrivning, steg för steg	1. Börja med att be deltagarna välja en svart/vit bild som påminner dem om något som hindrar dem från att göra något det skulle vilja; något som har blivit ett hinder i deras liv. Sätt er i ring och låt alla få visa bilden de valt, och förklara för gruppen om sina hinder. 2. Fråga var och en hur de hanterar detta i verkligheten. Tillåt frågor från resten av gruppen. Lyssna på berättelserna som kommer.

Beskrivning, steg för steg	3. Lägg sedan alla bilder på golvet i mitten av ringen. 4. Börja en runda av "det var en gång en..." (vem är personen vi ska berätta om? Var bor personen? Varje dag... (vad gjorde personen varje dag?) "Men en dag..." (Vad hände plötsligt en dag?) Och på grund av det...? Ledaren upprepar allting, så att varje berättelse får höras. Nu skapas helt nya fiktiva berättelser som innehåller lösningar till de hinder som tidigare fanns i verkligheten.
Lärandemål	När vi berättar berättelser om hinder så synliggör vi dessa hinder och därmed blir det möjligt att hantera dem. Genom att börja i verkligheten med något alla kan relatera till, och avsluta med påhittade berättelser, blir det möjligt att skapa en trygg plats där problem och situationer kan lösas. Det ger människor möjligheten att förklara något om någon som inte är dem själva, och de kan vara friare och mer öppna i sin berättelse. Detta öppnar upp för experiment, skratt, nya tankar och lösningar i gruppen.
Övriga kommentarer	Denna övning kan ändras och få många nya teman genom att variera frågorna. Be till exempel att deltagarna väljer ett foto som representerar särskilda känslor som glädje, hem, familj...

 Material	Berättarkort, svartvita bilder, vykort		
 Längd	1 timme		
 Förutsättning	En grupp där alla sitter i en ring. Svart-vita foton (berättarkort) sprids ut på ett bord eller på golvet.		
 Tips	Var aktivt och ställ frågor till deltagarna för att förstå och fördjupa er i ämnet. Säg "tack"!		

02

Att främja interkulturell förståelse

Bakgrund och övningar

Tänkvärt

Följande är ett avsnitt ur UNESCOs publikation "Intercultural Competences: Conceptual and Operational Framework" (2013): "Alla levande kulturer är resultat av interkulturell kommunikation. Mänsklighetens historia är berättelsen om sådana möten. Detta blir speciellt tydligt i den globaliserade tidsepok där ett kulturlandskap i ständig utveckling kännetecknas av en ökad mångfald av folkslag, samhällen och individer som lever allt närmare varandra. Den ökade mångfalden av kulturer, som är rörlig, dynamisk och omvandlande, medför individer och samhällens behov av kompetens och kapacitet till att lära, lära om och lära nytt för att kunna uppnå personligt självförverkligande och social harmoni. Förmågan att förstå andra kulturer på ett rättvist och meningsfullt vis grundar sig inte bara på en öppen och pluralistisk anda utan också på kulturell självmedvetenhet. När en kultur är kritiskt medveten om sina egna styrkor och begränsningar kan den vidga sina vyer och berika sina intellektuella och andliga tillgångar genom att lära ifrån alternativa visioner som finns att hämta inom kunskapsteori, etik, estetik och världsåskådning" (UNESCO. 2013, sid. 4).

Allmänna mål för modulen och en överblick av dess innehåll:

UNESCOs riktlinjer (sid. 24) innefattar en lista av förmågor och kompetenser som kan ses som grundläggande behov för att uppnå interkulturella kompetenser. Dessa är:

- Respekt ("uppskatta varandra")
- Självmedvetenhet/identitet ("att kunna se och förstå linsen, med vilken vi betraktar världen")
- Att kunna se och utgå ifrån andra perspektiv/världsuppfattningar ("både dessa perspektivs likheter och olikheter")
- Att lyssna ("delta i genuin interkulturell dialog")
- Anpassning ("förmågan att tillfälligt växla över till ett annat perspektiv")
- Bygga relationer ("att skapa bestående interkulturella och personliga band")
- Kulturell ödmjukhet ("kombinerar respekt med självmedvetenhet")

Vi i LISTEN är övertygade om att muntligt berättande är det perfekta verktyget för att främja dessa kompetenser som gör det möjligt att leva fridfullt och hänsynsfullt tillsammans, oavsett etnicitet eller nationalitet. Från ovanstående lista kan vi se samband mellan interkulturell kompetens och muntligt berättande, eftersom de båda bygger på samma förhållningssätt och förmågor. Detta skulle kunna bero på berättandets uråldriga rötter som finns inom alla kulturer över hela världen (som beskrevs i modul 1), eller på hur våra hjärnor fungerar, eller båda delarna. Hur som helst: Berättande handlar om mänskliga möten och samspel på en djupare, hellre än rationell, nivå. Det handlar om att dela något och förstå varandra. Att lyssna till andras berättelser, och att dela våra egna med andra, hjälper oss att förstå och identifiera oss med varandra. I Modul 1 har vi framställt muntligt berättande som en metod för att lära och förstå.

I den här modulen kommer vi att presentera kompletterande metoder med ett fokus på interkulturell förståelse och kompetens, bortom vårt fokus på berättande. Den är indelad i två delar: en som riktar sig till pedagoger och beskriver övningar där de kan reflektera över interkulturell förståelse och deras roll i interkulturella grupper. Den andra innehåller övningar som kan användas av lärare och volontärer för att främja interkulturell förståelse bland gruppdeltagarna.

Även om den här modulen är utformad som ett hjälpmedel för lärare och volontärer i undervisningsaktiviteter och arbete med flyktingar, så kan övningarna som beskrivs användas med andra målgrupper också.

De två delarna är:

- Del 1 - Främjande av interkulturell kompentens hos gruppdeltagare
- Del 2 - Främjande av interkulturell kompetens hos lärare och volontärer

Lärandemål

Efter att ha läst och studerat följande modul kommer du att kunna genomföra övningar som förhöjer och stärker följande:

- Kunskap om begrepp, kulturella kännetecken och olika kulturella bakgrunder
- Förmågan att förhålla sig till olika trosföreställningar och idéer inom en grupp, och att arbeta med individer med varierade kulturella bakgrunder
- Reflektionsförmågor som möjliggör att titta över ens egna inställningar, attityd och tro för att förstärka interkulturell känslighet

Del 1 – Främjande av interkulturell kompentens hos gruppdeltagare

Inledning

Så här skriver UNESCO (2013) om interkulturell kompetens: "Människor är antingen delvis kompetenta eller inkompetenta, men det finns nog ingen person som kan beskrivas som interkulturellt kompetent på egen hand. Det är bara i gemensamt samspel, där människor lyssnar på varandra, som individer kan uppvisa sina interkulturella kompetenser. Den väsentliga utgångspunkten går att finna i interkulturell dialog; i samtal mellan människor från olika kulturella grupper, där individer lyssnar till och lär från varandra. Kunskap om en annan människa är ingen garanti för att vänskap eller tycke ska uppstå, men det kan minska risken för att uppfatta 'dom andra' enligt generella och felaktiga stereotyper" (UNESCO. 2013, sid. 38 och 39).

Syften

De flesta flyktingar kommer från länder långväga härifrån, och påbörjar sina nya liv i Europa i en annorlunda kontext än den de kommer ifrån. De för med sig en mångfald av varierande bakgrunder och upplevelser, de bär med sig en mängd styrkor, och de får ta itu med stora utmaningar alltmedan de anpassar sig till sina nya liv i Europa. I arbete med flyktingar och migranter är det viktigt att lägga ned tid och energi på att lära sig mer om deras bakgrund, intressen, vad de strävar efter och behöver. Språkhinder ska inte få stå i vägen för kommunikation, och några enkla hjälpmedel kan se till att människor kommunicerar trots dessa och förstår varandra bättre. Övningarna i den här delen ska hjälpa till med:

- Att förstå varandra bättre
- Att reflektera över kultur och det avtryck det lämnar i oss alla
- Att ta sig över hinder som uppstår när vi talar olika språk
- Att förstå sig på kritiska situationer och hur de kan hanteras konstruktivt

Överblick av övningar

1. Det här är mitt namn
2. Mitt föremål, min kultur
3. Världskartan
4. Delade berättelser
5. Forumteater

Det här är mitt namn

Syfte	Att lära känna varandra, dela med sig av olika personliga och kulturella aspekter av deltagarnas namn
Förmågor	Självmedvetenhet och uttryck Kommunikation (på ett främmande språk) och att lyssna Relationsbygge och interkulturell förståelse
Beskrivning, steg för steg	I den här övningen får varje deltagare dela berättelsen om sitt namn, om dess historia och mening. Det är bra om ni sitter i en cirkel, så att alla kan se och höra varandra. Skriv upp några frågor på ett blädderblock så att deltagarna kan få hjälp med att berätta sitt namns berättelse: • Vem valde ditt namn och varför? • Vad betyder ditt namn? • Har namnet alltid sett ut så eller har det ändrats på något vis? • Tycker du om ditt namn? • Vad kallas du bland dina vänner och familj? Som ledare kan du börja och ge ett exempel genom att berätta ditt namns berättelse.
Lärandemål	Deltagarna kommer att: • Vidga sin självmedvetenhet • Utveckla sin förmåga att uttrycka sig och lyssna aktivt • Lära känna varandra och känna sig tryggare med varandra • Lägga märke till likheter och olikheter och få uttrycka dessa
Övriga kommentarer	Om det finns tid kvar, låt varje deltagare skriva sitt namn på ett papper och intill varje bokstav i namnet skriva något som är typiskt för just dem, något som börjar på samma bokstav. Det kan vara en egenskap, en hobby eller egenhet, sen får alla visa upp sitt papper och dela med resten av gruppen.

 Material	Blädderblock med frågor		
 Längd	Ungefär 3 min per berättelse, total längd beror på hur stor gruppen är		

Förutsättning	Stolar i en cirkel
Tips	Om ni jobbar i en stor grupp och har tidsbegränsning kan deltagarna berätta för varandra i mindre grupper. Uppmuntra deltagarna att rita istället för att skriva, det kan underlätta pressen för de som har begränsad läs och skrivkunnighet.

Mitt föremål, min kultur

Syfte	Att stimulera möten och reflektion i förhållande till den egna och andras kulturer
Beskrivning, steg för steg	Be deltagarna ta med sig ett föremål eller foto som representerar deras kultur eller en aspekt av den. Sitt i en cirkel, lägg allas föremål i mitten. Nu får alla berätta för gruppen vad de har tagit med och förklara vad det representerar och varför de valde just det föremålet. Efter att hela gruppen visat sina föremål, ge dem tid för ett vidare utbyte om sakerna. De kan till exempel diskutera: Kan du se likheter eller associationer till din egen kultur? Vad har föremålet för kännetecken?
Lärandemål	Deltagarna kommer att: • Skapa sig en större medvetenhet om olika kulturer och kulturuttryck • Reflektera och dela med sig av sin egen kultur • Lära känna varandra

Material	Föremål, eller foton av föremål som deltagarna själva har med sig
Längd	Ungefär 5 min per deltagare, beroende på hur stor gruppen är

Förutsättning	Inget minimum Deltagarna sitter i cirkel, så alla kan se de olika föremålen
Tips	Frågor att ställa medan föremålen presenteras: Var det svårt att välja ut ett föremål eller foto? Varför valde du just det här? På vilket sätt är det typiskt för just din kultur? Och efteråt: Vad tyckte ni var intressant/överraskande under övningen?

Världskartan

Syfte	På en världskarta får varje deltagare peka ut de länder de kommer ifrån. Genom att lära sig om var alla kommer ifrån kommer deltagarna att få bättre förståelse för varandra och allas kulturella bakgrund.
Beskrivning, steg för steg	Ledaren presenterar övningens ändamål för gruppen. Genom att använda en världskarta och post-it-lappar ska de identifiera: • Landet de kommer ifrån, och dela det med gruppen. Varje deltagare får skriva sitt namn på en post-it-lapp och fästa det på sitt land på kartan. • Gemensamma ursprungsländer, historiska samband och kulturell samhörighet mellan länder.
Lärandemål	Deltagarna kommer att: • Öva sin kommunikation • Markera ut länder på en karta • Dela med sig av sitt hemlands och sin kulturella bakgrund • Bygga relationer
Övriga kommentarer	Den här övningen kan leda till många berättelser. Beroende på hur redo gruppen är att berätta och hur mycket tid ni har, så skulle ni nu kunna ta en stund till att även prata om varför och hur de kommit hit.

Material	En världskarta Post-it-lappar Pennor

 Längd	Minst 15 min, beroende på hur stor gruppen är
 Förutsättning	Deltagarna står i halvcirkel framför en världskarta
 Tips	Fråga först innan du ber gruppen prata om sina hemländer och hur det kom sig att de åkte därifrån. Om du väljer detta moment, se till att det finns tid kvar så ni slipper avbryta efter 5 minuter.

Delade berättelser

Syfte	Dela berättelser med varandra och skapa delaktighet och gemenskap.
Beskrivning, steg för steg	En planering för 9 träffar där svart/vita foton är utgångspunkten för varje träff. Sprid ut bilderna (behöver vara ett bra urval med minst 50 bilder att välja bland). Be deltagarna hämta den bild som för dem berättar om "vem du är" (första temat). Sedan samlas alla i cirkeln för att börja berätta för varann. Varje person har max 4 min till sin berättelse. Och bilden visas för alla medan personen berättar. Ledaren lyssnar och antecknar viktiga nyckelord från varje person, som sedan läses upp i slutet. Viktigt att spara dessa dokumentationer för att sedan göra något mer av det, t ex en bok, kan även bli bilder, collage, dikter m.m. Kan omsättas i kreativa uttryck för att skapa något bestående som alla kan dela i rummet. 1: Det här är jag 2: Det här är jag bra på 3: Viktiga platser 4: Viktigt för mig i livet 5: Frihet 6: Förändring 7: Första gången jag 8: Drömmar 9: Framtid

Behållning	Deltagarna kommer att kunna: • Förbättra sin kommunikationsförmåga • Utveckla sitt berättande • Stärka språket
Övriga kommentarer	De svart/vita foton som används ska förmedla bilder av olika miljöer i världen, människor (ej kändisar, familjemedlemmar, lokalt kända) djur, föremål, olika perspektiv, händelser. Viktigt att ha en god kvalitet på bilderna.

 Material	Svart/vita foton		
 Längd	60 min		
 Förutsättning	4 till 10 deltagare Stolar i en cirkel i ett rum där ni kan vara ostörda.		
 Tips	Ledaren dokumenterar summerar varje tillfälle, samlar på viktiga nyckelord som deltagarna sagt.		

Forumteater

Syfte	Att ge verktyg till förändring och konfliktlösning Att undersöka och förändra situationer som är obekväma, obehagliga, fyllda av konflikt och förtryck.
Beskrivning, steg för steg	Be först deltagarna att berätta om en konfliktsituation de antingen sett eller upplevt själva. Ledaren får välja en eller flera berättelser att jobba med, baserat på ett, för gruppen, relevant ämne Välj ut några deltagare och be dem spela upp situationen för resten av gruppen.

Beskrivning, steg för steg	Efter ett genomdrag kommer scenen att spelas upp en gång till, den här gången får åskådarna vara med genom att byta plats med någon på scenen, och försöka förändra och förbättra situationen som spelats upp tidigare. Ledaren tar rollen som spelledare och hjälper till när någon i publiken vill gå in och ändra något. Ingen ifrågasätter eller diskuterar: publiken kan bara blanda sig i genom att själva gå upp på scenen, där får de föreslå sina lösningar i absolut frihet. Förändringar kan leda till att konflikten blir löst, men det kan också uppstå hinder som förhindrar förbättring: I sådana fall ska spelledaren avbryta scenen och börja om från den punkt där den senast avbröts, så att åskådarna får en chans att ingripa på nytt. Förslagen på lösningar måste vara möjliga och realistiska.
Lärandemål	Deltagarna kommer att: • Få en bättre förståelse för konfliktsituationer • Få skapa problemlösningar • Jobba tillsammans med gruppen • Uttrycka sig själva och sina idéer

 Material	Papper att skriva ned konfliktsituationen på.		
 Längd	50 min		
 Förutsättning	Minst 3 deltagare som står upp		
 Tips	Ni kan avsluta med en diskussion om konfrontationerna och lösningarna som kom upp, kopplade till verkliga situationer.		

Del 2 – Interkulturell kompetens för lärare och volontärer

Inledning

Genom möten med människor från andra kulturer uppstår en nyfikenhet att lära sig mer om det som är annorlunda, då är det naturligt att själv börja reflektera över sina egna beteenden och åsikter, då uppstår en interkulturell sensitivitet.

Interkulturell medvetenhet innebär att man kan betrakta sig själv och sin kultur utifrån, detta är nödvändigt om man ska kunna förhålla sig till en mångfald av kulturer, kontexter och miljöer.

"Om man vill erhålla en interkulturell kompetens måste man söka upp information och kommunicera med människor med annan kultur, religiös bakgrund eller etnisk tillhörighet" (Lorentz. 2009, sid. 114ff).

När du arbetar med flyktingar och migranter är det viktigt att lägga ned tid och energi på att lära sig mer om deras bakgrund, intressen, vad de strävar efter och behöver. I den här delen fokuserar vi på inlärningsprocesser för lärare och volontärer, på tankesätt och inställningar som krävs i arbetet med mångkulturella, och ofta utsatta, grupper.

Först kommer vi att presentera några definitioner och principer, för att bättre förstå vad interkulturalitet är och ur den kan tillämpas inom undervisning. Därefter följer två övningar där lärare och volontärer kan reflektera över interkulturalitet, sin roll i multikulturella grupper och sin egen kulturella lins genom vilken de uppfattar och tolkar vad som händer omkring dem. Som teoretisk bakgrund hänvisar vi återigen till UNESCOs riktlinjer om interkulturell utbildning (2006), från vilken följande definitioner har hämtats.

Teoretisk utgångspunkt

Några definitioner

Termen **multikulturell** beskriver den kulturellt mångfaldiga naturen av mänskligt samhälle. Den hänvisar inte bara till faktorer som etnisk och nationell kultur, utan rymmer också språklig, religiös och socio-ekonomisk mångfald.

Interkulturalitet är ett dynamiskt koncept som hänvisar till växande relationer mellan kulturella grupper. Det har definierats som "det befintliga och jämlika samspel mellan olika kulturer, och möjligheten att skapa gemensamma kulturuttryck genom dialog och ömsesidig respekt".

Interkulturalitet förutsätter multikulturalism och är resultatet av interkulturella utbyten och dialog på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Interkulturell kompetens är

förmågan att effektivt kommunicera i interkulturella situationer och att kunna förhålla sig till en mångfald av kulturella kontexter (Lorentz. 2009).

Forskning urskiljer ett antal återkommande principer som kan vara vägledande inom området interkulturell utbildning:

- Princip 1: Interkulturell utbildning tar hänsyn till elevens kulturella identitet genom tillgång till kulturellt lämpad och lyhörd kvalitetsundervisning för alla.
- Princip 2: Interkulturell utbildning ger varje elev kulturell kunskap, de förhållningssätt och förmågor som krävs för att uppnå ett aktivt och fullständigt deltagande i samhället.
- Princip 3: Interkulturell utbildning ger varje elev kulturell kunskap, de förhållningssätt och förmågor som gör det möjligt för dem att medverka till respekt, förståelse och solidaritet mellan individer, etniska, sociala, kulturella och religiösa grupper och nationer.

Dessa principer kan kopplas direkt till den tredje pelaren för lärande: "Lära för att leva tillsammans", vilket innebär att utveckla förståelse för andra människor, att värdesätta ett ömsesidigt beroendeförhållande - genomföra gemensamma projekt och lära sig hantera konflikter - i en anda av respekt för pluralismens värderingar, ömsesidig förståelse och fred. Detta är också sammankopplat med FNs mänskliga rättigheter, vilka förklarar att: "Utbildningen skall också främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper" (UNESCO. 2013, sid. 27).

Syften

Den här delen ska vara till hjälp för lärare och volontärer som arbetar med interkulturellt lärande:

- För att bättre förstå deltagarnas olika bakgrunder och anpassa sitt underlag efter deras behov och perspektiv.
- Att analysera sitt eget kulturella perspektiv och förväntningar.
- Att hjälpa gruppen med att skapa samhörighet
- Att inte nöja sig med tolerans för varandras skillnader, utan också sträva efter att stärka kreativitet, utmaningar och olikhet till nya former av uttryck.

Överblick av övningar

1. Vad innebär interkulturell kompetens för lärare och volontärer?
2. Interkulturell checklista för lärare och volontärer
3. Brobygget

Vad innebär interkulturell kompetens för lärare och volontärer?

Syfte	Den här gruppövningen är utformad för lärare och volontärer att tillsammans reflektera över vad definitionerna innebär för dem själva, och för dem som arbetslag, vad de redan har och vad de behöver utveckla.
Förmågor	Självreflektion och självinsikt Att fråga och lyssna
Beskrivning, steg för steg	Deltagarna får checklistan över de sju grundläggande interkulturella kompetenserna som UNESCO definierar dem. De kommer att fungera som ett ramverk för det fortsatta samtalet och diskussionen: • Respekt (ömsesidighet, uppskattning, nyfikenhet) • Självmedvetenhet/identitet (att kunna se och förstå linsen, med vilken vi betraktar världen) • Att kunna se och utgå ifrån andra perspektiv och världsuppfattningar (både likheter och olikheter) • Att lyssna (delta i genuin interkulturell dialog) • Anpassning (förmågan att växla över till ett annat perspektiv) • Bygga relationer (att skapa bestående interkulturella och personliga band) • Kulturell ödmjukhet (kombinera respekt med självmedvetenhet) Arbeta först individuellt, var ärlig, bedöm din förmåga och dina kompetenser inom varje kompetens. Gör en kartläggning på en stor tavla, skriv upp de 7 kompetenserna och nu får var och en markera var de finns med vid alla punkter. Samtala i små grupper (3 personer) om era kompetenser, hur ni kan se att ni har dem, var konkret och ge exempel på situationer då ni använt dem. Samtala också om vad ni ser att ni behöver träna på. Varje person ansvarar själv för att dokumentera det man själv säger och insikter man får under samtalet. Byt grupper, 3 nya personer att samtala med. Berätta för gruppen vad du kan bidra med som kan spridas till kollegorna och vad du behöver få mer av. Dela med er av detta i stor grupp, och kom överens om en plan för hur ni kan stärka och hjälpa varandra som ledare för att utveckla den gemensamma interkulturella kompetensen. Sätt en tidsplan när ni startar, och när ni är klara. Gör en plan för hur ni utvärderar och följer upp. Ha roligt under processen, njut av att lära nytt!
Lärandemål	En större interkulturell kompetens bland ledarna som kommer att märkas i det dagliga lärandet bland deltagarna.
Övriga kommentarer	Om du vill veta mer om interkulturella kompetenser kan du läsa UNESCOs fullständiga publikation: https://en.unesco.org/interculturaldialogue/resources/132

Material	Blädderblock eller whiteboard Pennor
Längd	1,5 tim
Förutsättning	
Tips	

Interkulturell checklista för lärare och volontärer

	Jag har förmågan till	Jag behöver träna mer på	Jag kan gärna lära ut
Respekt (ömsesidighet, uppskattning, nyfikenhet)			
Självmedvetenhet/identitet (att kunna se och förstå linsen, med vilken vi betraktar världen)			
Att kunna se och utgå ifrån andra perspektiv och världsuppfattningar (både likheter och olikheter)			
Att lyssna (delta i genuin interkulturell dialog)			
Anpassning (förmågan att växla över till ett annat perspektiv)			
Att bygga relationer (att skapa bestående interkulturella och personliga band)			
Kulturell ödmjukhet (kombinera respekt med självmedvetenhet)			

Brobygget

Syfte	Att uppleva hur kommunikation kan vara svårt när man pratar olika språk, men ändå är helt möjligt att uppnå.
Beskrivning, steg för steg	Dela in gruppen i två mindre grupper som ska representera två byar ifrån olika samhällen. Invånarna i varje "by" får i uppgift att bygga en halv bro som ska gå över den stora floden som skiljer de två byarna åt. Deltagarna kommer att få 20 minuter till detta. Se till att grupperna placerar sig långt ifrån varandra i rummet, medan de arbetar med sin del av bron, så att de inte kan se och influeras av varandras brobyggen. Fem minuter in i övningen väljer ledaren ut två personer från varje grupp och låter dem byta plats med varandra. De blir nu "migranter" och kommer att få kommunicera under speciella regler som ska simulera språksvårigheter och skillnader mellan de två kulturerna. Övningen avslutas med ett test av brons stabilitet (den ska vara lång nog att nå över "floden" och stark nog att hålla uppe ett glas vatten). Grupperna får följande meddelande: Ni bor på var sida om den stora floden som är 50 cm bred. Ni har kommit överens om att bygga en bro tillsammans med byborna på den andra sidan om floden. Varje by är ansvarig för att bygga halva strukturen (som sen ska nå över floden: 25 cm). Kommunikation mellan de två byarna är enormt svårt eftersom ni inte talar samma språk. För tillfället kan ni bara börja bygga er halva av bron, om 20 minuter ska den vara färdig och redo att fästas vid den andra byns brobygge. När bron står färdig kommer ingenjörer att testa strukturen: brons mittparti måste då kunna hålla vikten av ett glas vatten. Regler för "migranterna": Du är en migrant: du kommer nu att flytta till en ny by och när du kommer dit så kommer du att befinna dig i en alldeles ny kontext, i kontakt med en befolkning som har en annan kultur än din. Du kommer från början inte att kunna svara på tilltal eller prata med invånarna i din nya by eftersom du inte kan deras språk. Men du kan uttrycka dig genom gester och om någon använder kroppsspråk för att kommunicera med dig så får du svara - med kroppsspråk.
Lärandemål	Upplevelsen av vad kommunikation kan vara. Accepterande av mångfald
Övriga kommentarer	Om du vill veta mer om interkulturella kompetenser kan du läsa UNESCOs fullständiga publikation: https://en.unesco.org/interculturaldialogue/resources/132

Material	Juice/mjölkkartonger, Pennor, Vitt papper, Saxar, Linjal, Tejp 2 plastglas fyllda med vatten
Längd	30-40 min
Förutsättning	6-16 personer indelade i två grupper. Det är bra om de kan sitta ned när de tillverkar bron.
Tips	I slutet av övningen ställer ledaren frågor. Till exempel: Hur arbetade ni inom gruppen? Hur löste ni konflikter? Hur förhöll ni er till migranterna när de kom till gruppen? Hur kändes det att vara migrant?

03

Spela in och sända berättelser

Tänkvärt

Berättelser sammankopplar oss. Effekten är omedelbar i en klassrumsmiljö eller där människor samlas för att dela berättelser, men den är också begränsad till de personer som är närvarande i just den gruppen. Syftet med LISTEN är att främja flyktingars integration i det nya landet, därför fokuserar vi också på sätt att dela berättelser med en vidare publik. Att sända via radio eller internet är ett lämpligt tillvägagångssätt; det är lättillgängligt och behöver inte kosta speciellt mycket eftersom grundläggande utrustning ofta finns tillgänglig. I denna modul fokuserar vi på hur detta kan utföras med hjälp av allmänt tillgängliga verktyg.

Allmänna syften för modulen och en överblick av dess innehåll

När berättande sker via radio är rösten i fokus. Rösten är det enda tillgängliga verktyget i den här kontexten, det enda som kan förmedla mening och känslor till publiken. I det här fallet är berättarens kroppsspråk och publikkontakt mindre relevant eftersom berättandet inte sker i direkt närvaro av en publik. Det här kan vara bra att tänka på när en berättelse spelas in, det är också bra att vara väl förberedd genom att ha övat, spelat in och lyssnat på berättelsen tidigare för att bekanta sig med både berättelsen och detaljer kring inspelningsmediet.

Denna modul har en lite annorlunda struktur än de andra. Den innehåller inte aktiviteter, istället är avsikten att ge lärare och volontärer kunskap att jobba med inspelning och sändning av de berättelser som vuxit fram i tidigare kurser och projekt. Istället för gruppaktiviteter kommer vi att presentera riktlinjer och vägledning till att åstadkomma bra inspelningar, och hur dessa kan sändas så att världen, eller en utvald skara, kan lyssna på olika vis.

Modulen består av fyra delar:

- Del 1 – Grundläggande ljudinspelning
- Del 2 – Spela in berättelser
- Del 3 – Redigera ljudfiler
- Del 4 – Sända berättelser

Lärandemål

Efter att ha genomgått denna modul kommer ni att:

- Förstå tekniska grundprinciper om ljudinspelning.
- Kunna spela in berättelser med hjälp av en mobiltelefon eller dator.
- Kunna redigera inspelningar med hjälp av gratis programvara på en dator.
- Känna till olika sätt att sända inspelade berättelser
- Känna till var man hittar vidare information och verktyg

Del 1 – Grundläggande ljudinspelning

Inledning

Tillgänglig teknologi för ljudinspelning har utvecklats avsevärt de senaste årtiondena. Från kassettbandspelare med externa mikrofoner till mobiltelefoner, från analogt till digitalt. Från att vara ett avskilt professionellt område är det numera en teknologi som är tillgänglig för alla.

Det finns de som fortfarande använder analoga verktyg, men vi kommer att fokusera på digital inspelning. Digital inspelning är numera den vanligaste, billigaste och enklaste metoden för att spela in ljud. Det är en lättillgänglig teknologi för alla som har tillgång till en dator eller mobiltelefon, och den kan användas utan investering i ytterligare teknologisk utrustning. Med hjälp av gratis programvara och appar kan vem som helst spela in, redigera och sända ljud.

Ljudinspelning kan vara roligt, spännande, hektiskt, tröttsamt, slitsamt och oförsonligt. Men med hjälp av grundkunskaper och genom att följa några riktlinjer går det att åstadkomma stor skillnad mellan amatörmässig och en bra ljudproduktion.

Syften

- Att förstå grunderna för ljudinspelning

Praktiska riktlinjer

Utrustning

Det enklaste startpaketet för ljudinspelning är en mikrofon, ljudkabel och en ljudinspelare. Du kopplar mikrofonen via kabeln till inspelaren och voila! Givetvis är det mycket mer komplicerat än så, särskilt när det kommer till professionella ljudinspelningar. Men grundprinciperna är desamma. Låt oss ta en titt på de tre olika grundkomponenterna.

Mikrofon

Det finns många tjocka böcker att läsa om mikrofoner. Vad som kan vara viktigt att känna till är skillnaden på två typer av mikrofoner: dynamisk och kondensator. Kondensator-mikrofoner är känsligare än dynamiska. De kan användas till att spela in sång i en studio, och ett stort antal instrument som piano eller fiol.

För de flesta av oss duger mikrofonen i våra mobiltelefoner och datorer mer än väl, men om det finns tillgängligt så kan en extern mikrofon också vara bra att använda.

Ljudkablar

Om du använder en dator eller mobiltelefon har du troligtvis inget behov av extra kablar. Men ifall ni har möjlighet att göra en proffsig inspelning i studio är det värt att nämna att de vanligaste kablarna som används till att koppla mikrofonen till ljudinspelaren är så kallade "balanserade XLR-kablar". Ljudsignalen kan färdas långt utan att plocka upp oönskade störningar och brus. Och avslutningsvis, USB-kablar som kopplar mikrofoner till datorer är också vanliga.

Ljudinspelare

Allt som kan spela in ljud är en ljudinspelare. En mobiltelefon med en inspelningsapp är den vanligaste, och de vi rekommenderar, eftersom de flesta människor har tillgång till dem och de är enkla att använda. Alternativt går det också att använda en gammaldags bandspelare, men ljudkvaliteten går inte att jämföra med modern digital utrustning. För digital inspelning och redigering rekommenderar vi programmet Audacity, vilket är gratis och enkelt att använda samtidigt som det ger ett mycket bra resultat. Vi återkommer till det i del 2 och 3.

Inspelningsteknik

Ljudinspelning är en egen konstform. Hur bra det blir beror på val av utrustning, hur mikrofonen är placerad, och inställningarna för inspelningsnivåerna. Dessa är några faktorer som påverkar resultatet. Varje inspelning kräver sitt tillvägagångssätt beroende på plats, hur många människor det finns i rummet, bakgrundsljud och syftet med inspelningen. Det är viktigt att ha en öppen inställning, men också goda kunskaper om grundläggande tillvägagångssätt. Det går bra att experimentera med olika uppsättningar för att se olika resultat, t ex genom att prova olika slags utrustning eller rumsliga arrangemang i inspelningssituationen.

Liksom i allting annat finns det mycket att lära från experiment och misstag. Men det finns några grundregler att förhålla sig till om du vill ha en inspelning som låter riktigt bra.

Välj väl när det kommer till mikrofonen - det kan göra stor skillnad till ljudkvaliteten på din inspelning. Om det inte finns tillgång till professionell utrustning kan du be dina gruppdeltagare att prova ljudkvaliteten på sina mobiltelefoner och sen bestämma sig för den som ger bäst resultat.

Placering av mikrofon

Du har säkert varit med om situationer där du lyssnat på en Youtube-video och behövt höja volymen till max på din dator eller mobiltelefon för att kunna höra. Ibland är det tvärtom och du måste sänka volymen eftersom ljudet är för starkt. Detta kan hanteras med av hjälp av rätt avstånd mellan mikrofonen och högtalarna, och inställningarna på din inspelningsutrustning.

En inspelning på låg ljudnivå kommer att resultera i en brusig inspelning. Vrid upp volymen, men spelar du in för högt kommer inspelningen att förstöras av distorsion.

Spela alltid in mer än du det du behöver

Om du skapar flera ljudfiler, eller längre versioner av en berättelse, så får du mer valmöjlighet när du ska välja ut de bästa bitarna av materialet efteråt. Också viktigt: gör alltid en kopia av din inspelning och jobba i den när du redigerar, ifall något skulle gå fel så har du då en backup av originalet.

Gör en testinspelning och lyssna på den

Vi rekommenderar att ni gör några testinspelningar innan ni spelar in berättelsen, detta hjälper er att komma fram till bäst placering och inställningar för utrustningen. Det är alltid bättre att få till det rätt i början än att försöka förbättra och ändra senare. När du spelat in din berättelse, lyssna genast på inspelningen för att se om den känns ok eller om det är något som behöver förbättras.

Ha roligt och experimentera. Utöver era egna aktiviteter kan det hjälpa att lyssna noggrant på andra slags inspelningar, för att få en känsla för kvalitet och egna behov. Ju mer ni kan lära er från praktiskt arbete, desto bättre bli inspelningarna i framtiden.

Del 2 – Spela in berättelser

Inledning

Som tidigare nämnts, ljudinspelning är en vetenskap för vilken det finns professionell utrustning. Men för att hålla vår inställning öppen och användarvänlig för alla kommer vi att fokusera på ljudinspelning med hjälp av mobiltelefon (smartmobil) eftersom detta är ett verktyg som de flesta har tillgång till och kan använda. Detta håller tröskeln för att inkludera ljudinspelning i era berättaraktiviteter relativt låg. Med en mobiltelefon har du möjlighet att gå ut på internet, fotografera, filma, koppla upp dig till en dator, ladda ner applikationer, föra anteckningar och spela in ljud.

Din mobiltelefon kan användas (precis som annan teknologi) som ljudutrustning för att:

- Spela in berättelser
- Lägga till ljudfiler till bildspel, vilket är ett bra alternativ till video eftersom det kan bli mycket mer intimt och också är enklare att kontrollera
- Fånga ett ögonblick i ljud

När inspelningen sen ska redigeras kan det vara bra att flytta ljudfilerna till en dator eftersom att skärmen är större, och då är det enklare att hantera filerna.

Syften

- Lär dig spela in ljud

Praktiska riktlinjer

Att spela in ljud med en mobiltelefon

De flesta smartmobiler har standardinställningar för att spela in ljud. Om du är nöjd med kvaliteten på dessa går det bra att använda dem som det är. Om du känner att du behöver en annan lösning för att spela in kan vi rekommendera att du laddar ner "Audacity", ett program där du både kan spela in och redigera. Du är redo att sätta igång så fort du förstått hur inspelningen fungerar på din mobiltelefon.

- Innan du börjar spela in, ta reda på var mikrofonen sitter på din mobil. De flesta smartmobiler har mikrofonen längst ned. Kom ihåg att rikta den sidan av mobilen mot personen eller ljudkällan som du spelar in.
- Koppla en extern mikrofon till din mobiltelefon om du vill ha bättre ljud.
- Ingen panik ifall du inte har tillgång till mikrofon! Gå bara lite närmare personen som pratar.

Tips för ljudinspelning

- Stäng ned alla andra appar. Ingången kan störas av radiovågor och inspelningen kan bli brusig på grund av det. Sätt telefonen på flygplansläge innan du börjar.

- Se till att du har provat inspelningsappen på din telefon och har bekantat dig med hur den fungerar.
- Se till att din mobil är laddad och ha en laddningskabel i närheten, utifall att. Kom ihåg hörlurar.
- Inspelningsplatsen: Försök hitta en plats med minimalt bakgrundsljud, där din berättare känner sig trygg, och där ni inte blir störda. Ett café kan vara en dålig plats att spela in (alldeles för mycket bakgrundsljud) och även parker innehåller mer brus och ljud än man tror.
- Undvik blåsiga platser, särskilt om ni använder den inbyggda mikrofonen på mobilen. Ett alternativ kan vara att spela in i en stillastående bil, den kan fungera som ett flyttbart isolerat ljudbås.
- Spela först in 1-2 minuter av rent bakgrundsljud - utan prat. Detta är värdefullt senare när du ska redigera.
- Placera mikrofonsdelen nära den som ska berätta.
- Om du spelar in din egen röst: En del hörlurar har inbyggd mikrofon. Det kan vara mycket användbart, särskilt om du spelar in när du är i rörelse.
- Kontrollera dina nivåer, alltså vanlig röstnivå på den röst du spelar in. Dessa nivåer är synliga i inspelningsprogrammet och följer samma system som trafikljus. Grönt betyder ok, rött är för högt. Spela in personen som ska prata och se till att nivåerna är lagom, inte för höga. Det ligger vanligtvis kring 12db-markeringen - men allra viktigast är att se till att du håller dig utanför den röda zonen. Om du inte ser att det händer något på skärmen så kommer det inte att låta alls. Spela upp inspelningen igen för att se till att allt kom med och har fungerat som det ska.

Överför inspelade ljudfiler från din telefon till en dator

Koppla mobiltelefonen till din dator genom att använda USB-sladden. Det beror lite på vilken sorts telefon du har, men den borde visas som ett USB-minne på din desktop. Klicka på ikonen och du finner ljudfilerna inuti. Om du använder din egen dator kan du helt enkelt synkronisera den med din mobiltelefon. Du kan också föra över ljudfiler genom att maila dem till dig själv. Se i så fall till att du har kontrollerat storleken på filen innan, så att den inte är för stor för att skicka. Vissa smartmobiler kan också kopplas till datorer via Bluetooth. Om du ska använda dig av den metoden behöver du först bara se till att Bluetooth är anslutet både på din telefon och dator.

Förbered redigering

Importera dina ljudfiler till ett redigeringsprogram på din dator. Somliga datorer har förinstallerade program, som Windows Movie Maker, som går att använda. Alternativt finns ett stort antal gratis programvaror som ger goda resultat. Vi rekommenderar Audacity, eftersom det programmet kombinerar flera funktioner (t ex inspelning och redigering), det är enkelt att använda och ger resultat av hög kvalitet. Garageband är också ett program vi kan rekommendera.

Det går givetvis att redigera filen direkt på din mobiltelefon. Det finns ett antal redigerings-appar som är gratis att använda.

Del 3 – Redigera ljudfiler

Inledning

Syftet med det här avsnittet är att lära sig redigera en ljudfil. Vi kommer här att importera en ljudfil, ta bort överflödiga delar, lägga till en "fade-out" på slutet, föra över resultatet och spela upp det i ett annat ljudprogram. Dessa är de grundläggande stegen som vanligtvis används för att redigera innehållet av en ljudfil. Även om instruktionerna hänvisar till programmet Audacity så är proceduren och de tekniska inställningarna mer eller mindre likadana med andra verktyg.

Syften

- Att lära sig redigera ljudfiler

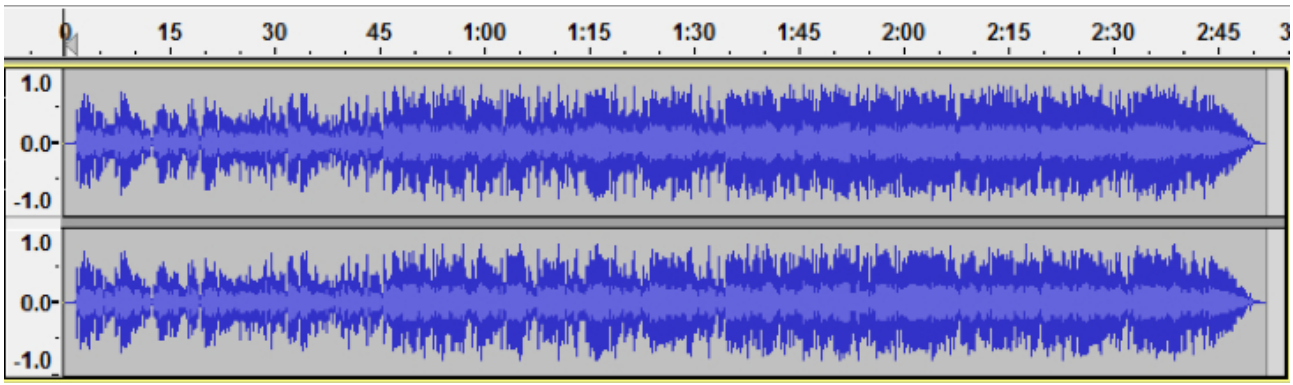
Praktiska riktlinjer

Lägg in en fil i Audacity

Starta först Audacity. Importera sedan ljudfilen genom att välja Arkiv >Importera > Ljudfil och välj sedan den fil du vill redigera. En alternativ och snabbare metod är att helt enkelt klicka och dra filen till redigeringsrutan i Audacity.

Tolka vad du ser

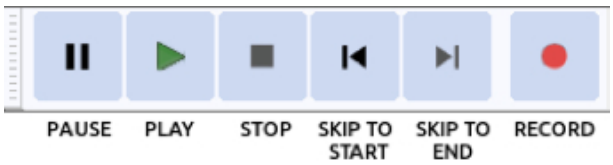
Bilden nedan visar ett ljudspår så som det ser ut i Audacity. Den vänstra stereokanalen syns på den översta halvan av spåret och den högra stereokanalen undertill. Ljudspåret får samma namn som den importerade ljudfilen. Ljudet är högre där vågformen når närmare den övre och undre delen av spåret (och vice versa). Linjalen ovanför vågformen visar längden på ljudklippet i minuter och sekunder.

En överblick av grundläggande funktioner i Audacity

Das folgende Bild zeigt die sogenannte Transport-Symbolleiste.

Bilden nedan visar en del av kontrollpanelen. Klicka på Play ▶ för att lyssna på ljudfilen. Klicka Stop ■ för att stanna uppspelningen. Du kan använda mellanslagstangenten på en dator som en genväg för Play eller Stop.

Om du vill lyssna på en viss del av inspelningen kan du använda markeringsverktyget I och klicka på ljudspåret för att välja det ställe där du vill börja lyssna, klicka sen Play ▶ .

Klicka på det avsnitt där du vill börja och dra markören till slutet av den del du är intresserad av. Nu har du markerat ett avsnitt i filen och när du klickar Play ▶ är det bara det avsnittet som spelas upp.

Du kan redigera ljudfiler i Audacity på liknande sätt som du redigerar text i ett Word-dokument. När du redigerar text markerar du den text du vill ändra på och så väljer du vad du vill göra med den. Du kanske vill klippa ut eller kopiera något i texten, ta bort, klistra in ny text i dess ställe, eller ändra till fet stil. Du gör samma sak i Audacity: först zoomar du in och markerar det avsnitt av ljud som du vill ändra, sen väljer du vad du vill göra med det. Till och med ikonerna är liknande.

Bilden nedan visar kontrollpanelen med zoom-knapparna markerade. Det här 🔍+ är knappen för att zooma in, och det här 🔍- är knappen för att zooma ut.

För att zooma in och ta en närmare titt på ljudspåret, välj först markeringsverktyget I och klicka nära det avsnitt du är intresserad av, klicka sedan knappen för att zooma in.

Fortsätt zooma in tills du ser den detalj du behöver. Notera att medan du zoomar in kommer markören att vara centrerad på skärmen.

Du kan också använda menykommandon och genvägar på tangentbordet för att zooma. View > Zoom > Zoom In (eller Ctrl + 1) är samma sak som att klicka på knappen för att zooma in. View > Zoom > Zoom Out (eller Ctrl + 3) är samma sak som att klicka på knappen för att zooma ut. View > Track Size > Fit to Width (or Ctrl + F) zoomar in ljudspåret så det anpassas till fönstret.

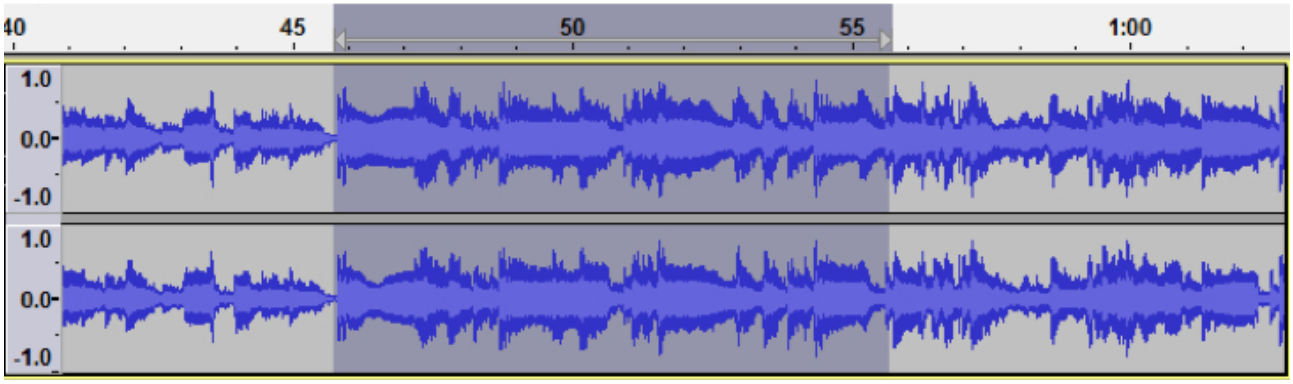
Använd zoomverktyget så att du kan få maximal användning för ditt Audacity-fönster och se så mycket detaljer du behöver, eller för att kunna se hela ljudfilen vid behov.

Klipp bort onödiga bitar

Du kommer ofta att inse att du har överflödigt material i din inspelning, och det vill du förstås klippa bort i slutversionen. Det kan vara tystnaden i början innan berättelsen kommit igång, en upprepning i texten, eller ord och en lättnandes suck efteråt. Du kanske

har tidsbegränsning och behöver korta ned berättelsen. Följ dessa steg för att klippa en ljudfil enligt dina behov:

1. Lyssna på hela ljudfilen och skriv ned tidsangivelser för de delar där du känner att det krävs redigering. Till exempel: berättelsen börjar vid 17 sekunder, före det hörs bara bakgrundsljud. Eller: vid 1:23, låter berättaren förvirrad ända till 1:34, och där fortsätter berättelsen.
2. Med ljudfilen pausad, klicka vid det avsnitt där du tänker att stycket ska börja.
3. Zooma in för att kunna se tidslinjen bättre, det hjälper dig att navigera och hitta rätt tidsavsnitt.
4. Med skifttangenten nedtryckt, markera spåret till höger om markören. (Det här är precis som att markera text i ett Word-dokument.)

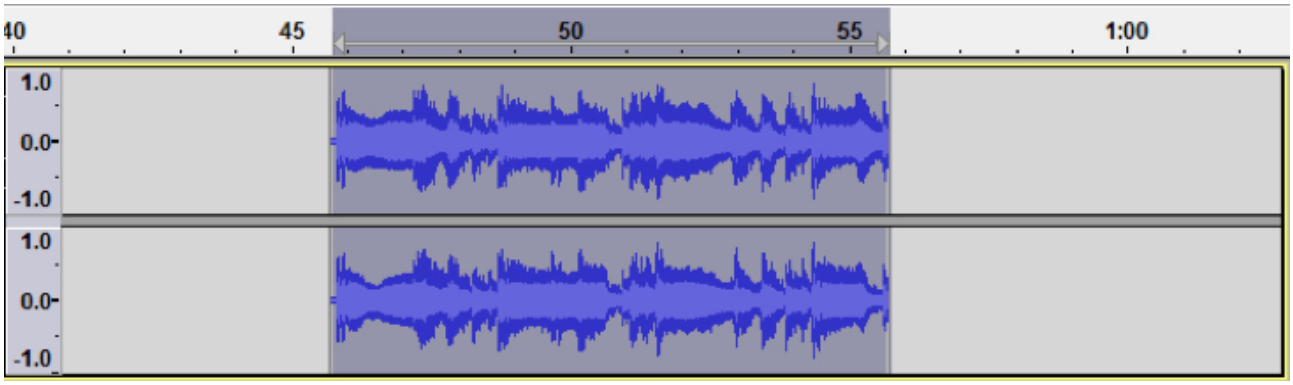

5. Tryck ned mellanslagstangenten för att lyssna på den sektion du markerat. Uppspelningen kommer att avslutas när du når slutet av det markerade stycket.
6. Justera början och slutet av ditt markerade stycke på följande vis:
7. Peka med markören vid början av stycket, pilen blir då en pekande hand. Klicka och dra för att justera början av det markerade stycket.
8. Slutet justerar du på liknande vis.
9. Tryck mellanslagstangenten för att lyssna på det justerade stycket. Du behöver inte lyssna på hela stycket, tryck mellanslag igen när du vill pausa.

För ett enkelt sätt att lyssna enbart på början av det justerade stycket, flytta muspekaren lite efter början av stycket och tryck B. Då kommer stycket att spela från början till det tidsavsnitt du pekar på. För att bara höra slutet av stycket, flytta muspekaren nära slutet, tryck sedan B för att spela från det avsnittet till slutet av stycket.

Du kan också spela upp ljudavsnitt på var sida om ditt markerade stycke genom att trycka C. På så vis kan du se till att det inte finns ljudinnehåll som du vill spara innan det tas bort. Det är också användbart att spela upp avsnitt på var sida om ditt markerade stycke ifall du senare skulle behöva klippa ut en liten del av det stycket - du markerar då det stycke du vill klippa, och kan förhandsgranska hur ljudet skulle låta efter klippningen.

Du har nu markerat den del av ljudfilen som du vill ha kvar. Tryck mellanslagstangenten om ljudspåret ännu spelar, för att sen radera allt utom det markerade stycket, klicka Edit >Remove Special > Trim Audio.

Om du gjort ett misstag kan du ångra genom att klicka Edit > Undo. Det finns inga begränsningar för hur många gånger du kan ångra och upprepa steg i Audacity. Du kan ångra vartenda steg i din redigering hela vägen tillbaka till när du först importerade filen. Du kan också upprepa steg som du har ångrat (Edit > Redo).

Fade-in och fade-out

När du justerat ljudfilen enligt dina behov kan det vara dags att göra lite finjustering. Det är vanligt att tona in och ut ljudfiler när de t ex spelas på radio. Det låter helt enkelt bättre om ljudfilen tonas in och ut istället för att börja och avslutas abrupt. Så här gör du en "fade-out" med Audacity. Instruktionerna nedan hänvisar till att tona ut, men att tona in görs på samma vis, med sitt respektive kommando, vilket du hittar i samma meny.

1. Klicka knappen för att hoppa till slutet.
2. Zooma in så du kan se de sista sekunderna av vågformen.
3. Klicka i vågformen och markera ungefär 5 sekunder före slutet.
4. Klicka Select > Region > Cursor to Track End.
5. Klicka sen Effect > Fade Out (Effekt > Tona ut/in). De sista fem sekunderna av ljudfilen kommer nu att tona in mjukt och jämnt.

Effekten låter ännu bättre om du upprepar proceduren. Det första gången tonar du ut ett relativt kort avsnitt och den andra gången gör du om proceduren med en lite längre (t ex 5 sekunder första gången och 8 sekunder den andra).

Tipp

Kom ihåg att du alltid väljer ut det ljudavsnitt du vill redigera först, och sen bestämmer du vad du vill göra med den.

Exportera din ljudfil

När du sparar ett projekt i Audacity via File > Save Project (Arkiv > Spara projekt) så är det precis det du gör: sparar ditt Audacity-projekt. Projekt som skapats i Audacity kan bara

öppnas med Audacity. Om du vill använda filen i andra program (iTunes eller Windows Media Player) måste du först exportera den.

Låt oss förenkla det litegrann innan vi exporterar ljudfilen till ett nytt format. Gå till Import/Export preferenser och avmarkera "Visa Metadata före export". Metadata lägger till extra information om tal och musik i ljudfilen - se "Vidare information" nedan för att lära mer om detta. Du kan gå tillbaka till preferenser för Import/Export när som helst för att återställa Metadata om du vill.

Det går inte att öppna Audacity-projekt i andra program. Du måste exportera projektet om du vill lyssna på det i en mediaspelare. WAV (Waveform Audio File Format) är Microsoft och IBMs standardformat för att spara ljudfiler på PC. WAV är standardformat för ljudfiler i de flesta mediaspelare. Andra vanliga ljudfilformat är mp3, AAC och WMA. Proceduren är densamma för alla format, välj din favorit i menyn när du exporterar filen. Se länkar nedan, under "Läs mer" om du är intresserad av vidare information om skillnaden på olika ljudfilsformat.

1. Klicka File > Export > Export Audio... (Arkiv > Exportera...) rutan som öppnas fungerar precis som när du sparar en fil i Word.
2. Ge filen ett nytt namn. Audacity kommer alltid att föreslå ett namn för filen som är samma som namnet på ditt projekt. Det är bäst att ge den exporterade filen ett nytt namn så att du slipper blanda ihop dem senare.
3. Välj var du vill spara din fil.
4. Längst ned på dialogrutan hittar du en meny med namnet "Format". Välj "WAV (Microsoft) signed 16-bit PCM"
5. Du behöver inte klicka alternativknappen eftersom det inte finns några alternativ för WAV-formatet.
6. Klicka "Spara" för att slutföra exporten av ditt projekt till en WAV-fil.

När ditt projekt är exporterat kan det vara bra att spara originalfilen (AUP) och tillhörande datamapp, ifall du vill göra några ändringar vid senare tillfälle.

Weiterführende Links

Skillnad mellan olika ljudformat: https://www.makeuseof.com/tag/audio-file-format-right-needs/

Hur olika ljudfilsformat skiljer sig och vad det innebär för lyssnare. MP3, AAC, WMA, FLAC, ALAC, WAV, AIFF, and PCM förklaras: https://www.lifewire.com/different-types-of-music-files-3134920

Audacity: Nybörjarguide för Audacity: https://www.youtube.com/watch?v=aCisC3sHneM

Audacity manual: http://manual.audacityteam.org/

Bra tips på redigering av ljudfiler: https://www.buzzsprout.com/learn/audacity-tutorial

Del 4 – Sända berättelser

Inledning

Här kommer vi att presentera olika sätt att dela berättelser offentligt. Det finns många olika möjligheter. Inom LISTEN har vi fokuserat på att sända berättelser via radio, men givetvis kan vi inte förvänta oss att alla har tillgång till den möjligheten. Vi kommer att presentera två olika sätt att sända berättelser för hela världen, de är lättillgängliga och kostar ingenting. Det första är livestreaming på Facebook, och det andra kommer att ge en översikt om hur man kan starta sin egen radiostation på internet.

Syften

- Att lära sig sända berättelser med hjälp av olika medium

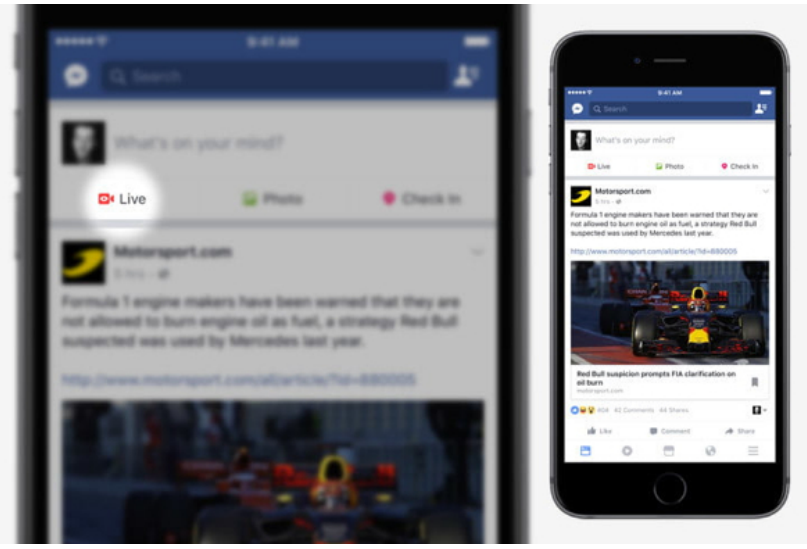
Praktiska riktlinjer

Livestreaming på Facebook

Vem som helst kan sända live på Facebook. Att skapa och sända sitt eget innehåll kanske låter som en utmaning, men att starta en livestream på Facebooks mobilapp är faktiskt mycket enkelt.

Steg 1

Det första steget är helt enkelt att öppna Facebook-appen på din mobiltelefon. Högst upp i ditt nyhetsflöde hittar du Live-knappen, precis under fältet "Vad funderar du på?/ What's on your mind?" (Obs: Skärmdumparna nedan kommer från en iOS-version, men stegen är desamma på Android.)

Steg 2

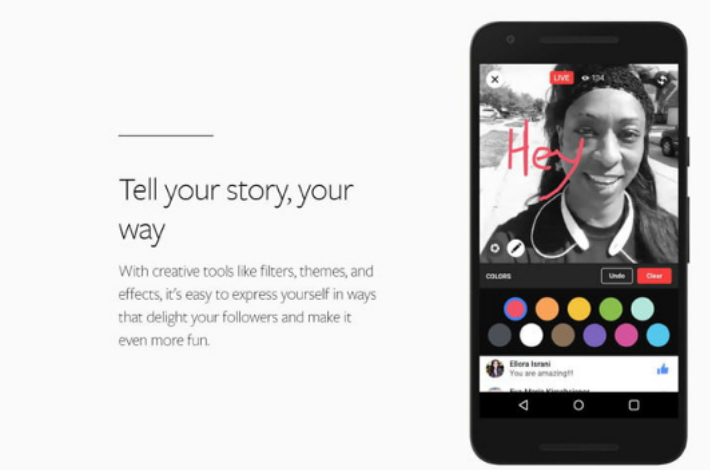
Tryck sedan antingen på "Live-knappen" eller fältet "Vad funderar du på?", det senare kommer att ge dig ett antal alternativ och "Live Video" är ett av dem.

Steg 3

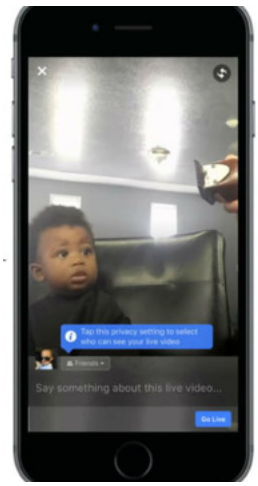
Om det är första gången du livestreamar via Facebook kommer appen att be om tillstånd för åtkomst till din kamera och mikrofon. Du måste gå med på detta om du vill kunna livestreama från din telefon. Du kommer sedan att ledas steg för steg genom processen.

Steg 4

När du slutfört inledningsstegen är du redo att sätta igång. Längst ned på din skärm kan du beskriva din live-video och, om du vill, geo-tagga var du är eller tagga vänner och andra Facebook-användare. Du kan också lägga till annan information till din livestream, t ex hur du mår.

Här kan du också ändra inställningarna för sekretess och bestämma vem som ska kunna se din video. Du kan t o m välja "Bara jag", det kan vara bra om du känner att du behöver testa hur man spelar in och inte vill att någon ska titta riktigt än.

När du är färdig med alla inställningar trycker du den blå "Sänd Live "-knappen längst ned i höger hörn, sen kan du dela din scen med hela världen eller din utvalda publik. När du är färdig avslutar du genom att klicka "Avsluta". Facebook kommer automatiskt att spara och publicera videon på din Facebook-sida så att alla som missat den live kan titta vid senare tillfälle. Du kan ändra dina inställningar för att kontrollera vem som kan se videon, du kan också ta bort den om du inte vill ha kvar den i ditt flöde.

Sända via egen radiostation på internet

Det finns givetvis alternativ till Facebook. Att dela berättelser via internetradio är ett annat sätt, och mycket enklare än man kan tro, både vad gäller utrustning, förkunskaper

och formalia. I motsats till markbunden radio behövs det ingen licens för att sända din egen radio på internet. Licens behöver du bara om du tänkt spela kommersiell musik. Det finns ett stort förråd med olicensierad musik tillgängligt på internet, så det är heller inget problem. Längre ned hittar du en lista med länkar till sidor där du kan hämta gratis musik.

Här följer en översikt av vad som behövs och generella steg för att komma igång. Eftersom det finns så många olika verktyg och format när det kommer till internetradio, kommer vi att fokusera på att ge en översikt hellre än att gå in på detaljer. Vi kommer avslutningsvis att tillhandahålla ett antal länkar till handledning och verktyg som kan hjälpa längs vägen, du finner dessa i slutet av avsnittet.

Utrustning

Att starta internetradio är genomförbart, det behövs inte ens speciellt dyr utrustning. Du behöver en vanlig dator eller laptop, tillgång till internet, och en mikrofon. Du kan till och med komma undan med inbyggd mikrofon. I början är det bäst att använda den utrustning du har tillgång till, sen kan du uppgradera vid ett senare tillfälle.

Sändningstjänster

Med utrustningen på plats är det dags att fokusera på att hitta en leverantör för din radio. Ett serverprogram eller en så kallad "streamhost" ger dig plattformen att ladda upp ditt innehåll och sända live. Det finns många alternativ, från enkla lösningar som "click and broadcast" till mer komplexa möjligheter, beroende på dina behov som nybörjare eller mer erfaren skapare av radio.

Du behöver veta vad du vill få ut av din webbradio, undersök några olika sändningstjänster och välj det som passar dina behov bäst. I länklistan nedan hittar du några gratistjänster för webbradio.

Sända webbradio

När du valt den tjänst som passar dina behov och har installerat rätt programvara på din dator, kan du börja skapa och dela ditt innehåll med resten av världen. Du kan antingen välja att sända live eller lägga ut en ljudfil i efterhand. Det ger dig möjlighet att förbereda en spellista eller innehåll som kan spelas automatiskt enligt ditt eget schema. Tekniska instruktioner varierar beroende på vilken tjänst du valt. Vi kommer inte att gå in på detaljer här eftersom varje plattform erbjuder instruktioner för hur det går till.

Tjänster för webbradio kan också erbjuda information om olika metoder för hur dina lyssnare ska komma åt din sändning, det kan vara via en egen webbsida, mobilappar (på iOS och Android), kataloger och listor online eller alternativa forum där du kan definiera dig själv.

Podcasts som ett alternativ

Beroende på omfång och vilket slags innehåll du vill producera kan podcast vara ett enkelt alternativ för att lägga ut digitala ljudfiler på regelbunden basis. Dina lyssnare kan följa din podcast och lyssna när det passar dem. Podcasts är ofta i mp3-format och kan delas via iTunes, Mixcloud och Soundcloud, och de kan publiceras på en webbsida. Fördelen med podcast är att många människor är bekanta med formatet och följer andra podcasts. När du postar ett nytt avsnitt skickas en avisering ut till dina följare.

Vidare information

Nedan hittar du länkar till artiklar, verktyg och tjänster för att sända webbradio.

Streamhosting för webbradio

http://www.listen2myradio.com/
https://www.serverroom.net/radio/
https://myradiostream.com/

Handledning/ Tutorials

https://radio.co/radio-university/
https://live365.com/blog/how-to-start-an-internet-radio-station/
https://www.wikihow.com/Create-an-Internet-Radio-Station
https://blog.bufferapp.com/podcasting-for-beginners

Hämta gratis musik

http://freemusicarchive.org/
https://www.bensound.com/royalty-free-music/2
https://www.premiumbeat.com/royalty-free-music
https://incompetech.com/music/royalty-free/music.html
http://ccmixter.org/

04

Bedöma och validera kompetenser förvärvade genom tillämpat muntligt berättande

Tänkvärt

Muntligt berättande är ett utmärkt verktyg som stärker elever och deltagares kompetenser - tillgängligt för alla eftersom våra liv består av berättelser. Migranter och flyktingar kan i synnerhet dra nytta av muntligt berättande, eftersom det blir ett kreativt och intuitivt sätt att lära och öva sig på sitt nya lands språk. Genom berättarmetoder kan vi utveckla många kompetenser, inte bara språkliga. Att bli medveten om denna utveckling förstärker inlärningseffekten och hjälper också till när gruppdeltagare ska kommunicera sina nya kompetenser mellan varandra. I den här modulen presenterar vi LEVEL5-metoden som används till att validera och visa upp resultat och kompetensutvecklingar som kan förvärvas genom berättande som metod för att lära, både för ledare och deltagare. Valideringsmetoden LEVEL5 gör det möjligt att bedöma, synliggöra och dokumentera kompetensutveckling och formativ inverkan. Den kommer också att inkludera utfärdandet av värdefulla referenser.

Allmänna mål för modulen och en överblick av dess innehåll

Den här modulen uppmärksammar och lägger grunden för syften och fördelar med validering av kompetenser som förvärvats genom muntligt berättande. Den presenterar LEVEL5-metoden och tar itu med ett antal aspekter värda att tänka på i bedömningen av kompetenser efter arbete med migranter och flyktingar, bland annat utvärderingsmetoder för olika situationer.

Det övergripande syftet med den här modulen är att guida er genom tillämpandet av LEVEL5, för att utvärdera din egen, eller dina deltagares, utveckling efter att ha arbetat med muntligt berättande för språkinlärning.

- Del 1: Introduktion till validering av lärandemål
  - ✳Bakgrund: Grundläggande termer inom området validering
- Del 2: Använd LEVEL5 för att validera kompetenser
  - ✳Introduktion till LEVEL5: principer och tillvägagångssätt
  - ✳LISTENs förteckning över kompetenser
  - ✳Övningar: självbedömning
- Del 3: Hur du kan ge stöd åt flyktingar och migranter när du bedömer deras kompetenser
  - ✳Övningar: Att utveckla ett eget bedömningskoncept. Självreflektion över den egna målgruppen, jämförelse med en samling upplevelser och betraktelser

Lärandemål

Efter att ha genomgått denna modul kommer ni att kunna:

- Förklara vikten och betydelsen av att validera kompetenser som utvecklats genom berättande
- Förklara och skilja på den vanligaste terminologin inom kompetensutveckling och utvärdering
- Beskriva de kännetecken som hör till LEVEL5
- Tillämpa LEVEL5 i en självbedömning
- Tillämpa LEVEL5 i bedömning av migranter och flyktingar

Del 1 - Introduktion till validering av lärandemål

Inledning

Syftet med validering är att synliggöra och värdera hela vidden av en individs kvalifikationer och kompetenser, oavsett var dessa kommer ifrån. Lärandemål är beskrivningar av vad en elev förväntas kunna, förstå och/eller kunna göra efter en avslutad studieperiod. Terminologin som finns inom kontexten för validering används till olika slags syften. Därför skulle vi vilja presentera några definitioner på vilka vårt utvecklingsarbete har baserats.

Vi kommer här att ge grundläggande information om den viktigaste terminologin i relation till validering av lärandemål, samt dess syften och fördelar för både gruppledare och deltagare.

Specifika mål för del 1

- Att bekanta sig med terminologi och definitioner inom kontexten för validering
- Att upptäcka fördelarna med validering

Bakgrund

Vad är kompetenser?

En kompetens hänvisar till någons goda förmåga att utföra en viss uppgift; kompetens är kombination av kunskap, färdighet och förhållandesätt som appliceras på en särskilt situation med en särskild kvalitetsnivå. Våra kompetenser är dynamiska: de växer och kan överföras – alltså kan de läras och utvecklas i en kontext och användas inom många andra sociala och arbetsrelaterade kontexter. Om vi inte använder dem så minskar de.

Vad är skillnaden mellan utvärdering, bedömning och validering?

Utvärdering är processen att bedöma värdet och resultatet av en verksamhet eller aktivitet, vanligtvis genom att jämföra med en på förhand bestämd standard.

Bedömning innebär processen att mäta och observera effektiviteten av något. "Summativ" bedömning mäter slutresultatet: det är en summering av en persons samlade kunskap vid ett visst tillfälle. "Formativ" bedömning görs löpande och med syftet att förbättra och lära sig genom reflektion och återkoppling. Den har eleven i fokus, är kursbaserad och valideras inte med betyg.

"Validering är processen att identifiera, bedöma och igenkänna ett brett spektrum av färdigheter och kompetenser som människor utvecklar genom sina liv och i olika kontexter..." (definition enligt CEDEFOP, European Centre for the Development of Vocational Training - främst i Europa när det kommer till frågor rörande validering). Syftet är att synliggöra och värdera hela vidden av en individs kvalifikationer och kompetenser, oavsett var dessa kommer ifrån.

Vad är skillnaden mellan formellt, icke-formellt och informellt lärande?

Formellt lärande följer en kursplan och sker inom skolans värld, med inlärning som mål för alla aktiviteter eleven tar del av. Lärandemål mäts genom prov och andra former av bedömning.

Icke-formellt lärande sker utanför de formella läromiljöerna men inom något slags organiserat ramverk. Det kommer från ett medvetet beslut att behärska en viss aktivitet, färdighet eller kunskapsområde och är därför resultatet av en avsiktlig handling. Men det behöver inte följa en formell kursplan eller mätas enligt nationella betyg och kunskapskrav.

Informellt lärande sker utanför skolor och högskolor och det kan uppstå spontant i aktiviteter där målet inte nödvändigtvis var att lära sig något. Informellt lärande sker inte avsiktligt, och det är en oundviklig del av vårt dagliga liv, av den anledningen kan det också kallas upplevelse-lärande.[4]

Syften och fördelar med validering

Arrangemang för validering kan vara till nytta för alla medborgare, och hjälpa till att bekämpa arbetslöshet genom förbättring av kompetensmatchning och social samhörighet. Validering kan erbjuda ett viktigt stöd till arbetslösa, och de som riskerar att förlora sina jobb, genom att ge dem möjligheten att visa upp värdet av sina färdigheter och erfarenheter, antingen i jobbansökan eller för den som vill studera. Validering kan också vara till hjälp i den nuvarande flyktingkrisen genom identifiering, dokumentation, bedömning och certifiering av migranters tidigare erfarenheter, för att bidra till en snabbare och smidigare integration. För personer som söker en ny riktning i sin karriär kan validering öppna upp dörrar till nya yrken. Det kan också spela en viktig roll i bekämpandet av arbetslöshet för ungdomar genom att göra de färdigheter som förvärvas genom volontärarbete eller fritidsaktiviteter synliga för arbetsgivare.[5]

I allmänhet kan fördelarna med att införa validering i vuxenutbildning och annat lärande märkas på:

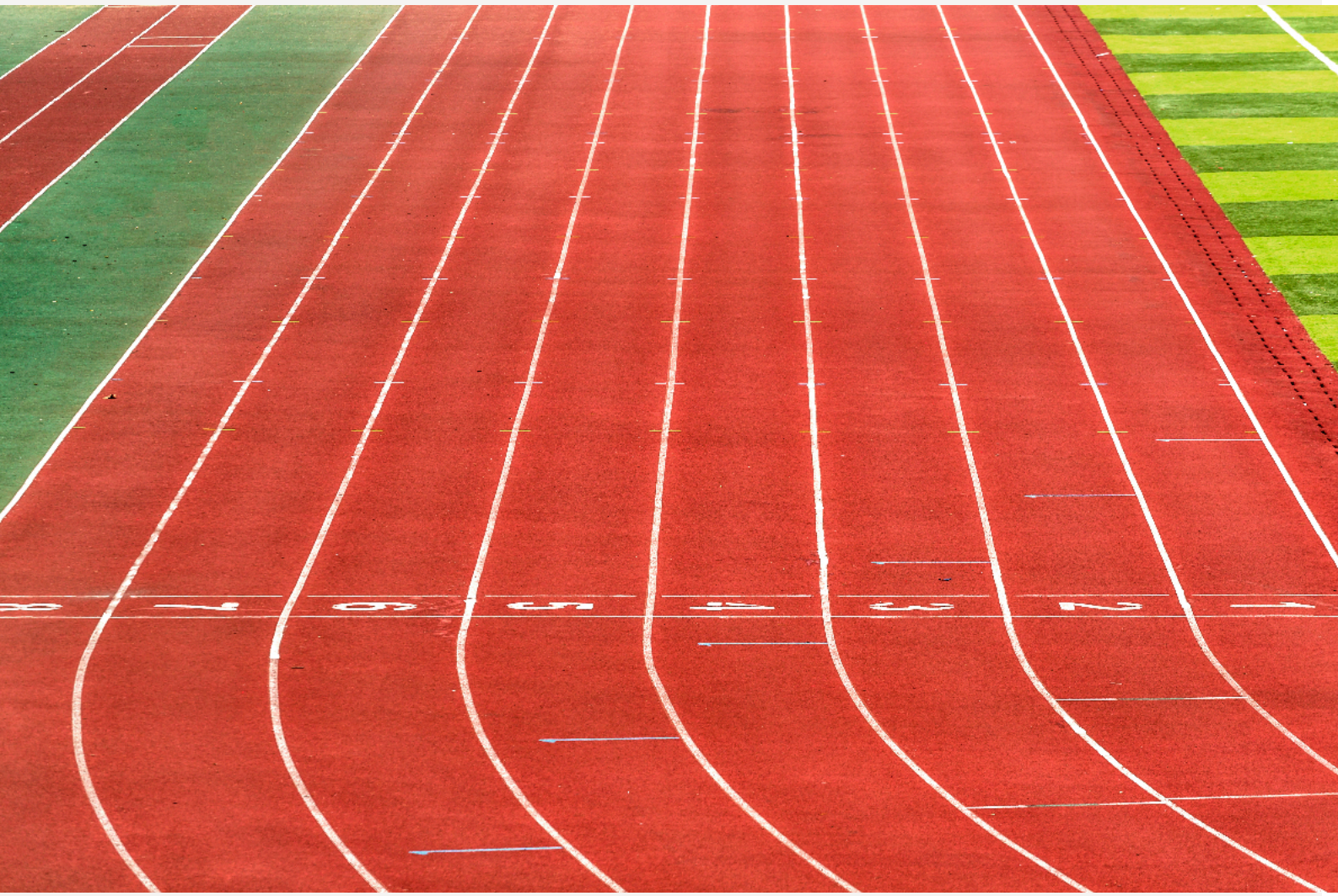
---

[4] Vgl.: Definition von Council of Europe: https://www.coe.int/en/web/lang-migrants/formal-non-formal-and-informal-learning (zuletzt besucht: 05.09.2018)

[5] European guidelines for validating non-formal and informal learning, CEDEFOP, 2015

- Utbildningsnivå: med förbättrad tillgång och överföring inom utbildning, undantag för utbildning eller vissa ämnen, delvis/fullständiga betyg
- Ekonomisk nivå: synliggör tillgång av människor, hanterar kompetensbrister, stödjer anställning.
- Social nivå: tillgång till utbildning/arbete för de som behöver det
- Personlig nivå: självkänsla, självförtroende, motivation, bättre möjligheter till anställning/befordran, stimulerar självreflektion över tidigare och vidare studier.

Värdefulla kompetenser som ofta utvecklas genom informellt och icke-formellt lärande blir sällan validerade och certifierade. Det innebär att det finns en stor mängd kunskap och utveckling som inte går att visa upp eller bevisa för potentiella arbetsgivare/institutioner. Därmed kan validering vara ett betydelsefullt tillfälle för migranter, flyktingar och de människor som arbetar med dem.

Del 2 - Använd LEVEL5 för att validera kompetenser

Inledning

LEVEL5 är ett tillvägagångssätt för att validera kompetenser som uppnåtts inom icke-formellt och informellt lärande. Det är ett system som utvecklats och testats sedan 2005, i ett antal europeiskt finansierade projekt av flera partners till LISTEN. LEVEL5 ger ett förhållningssätt och ett verktyg till att bedöma, synliggöra och dokumentera kompetensutveckling. I den här delen får du lära dig att använda LEVEL5 för att synliggöra dina egna eller dina deltagares kompetensutveckling.

Specifika mål för del 1

- Att bekanta dig med LEVEL5 som valideringssystem, specifikt utformat för att bedöma och bevisa läranderesultat från informellt och icke-formellt lärande, samt en förteckning av kompetenser
- Att använda LEVEL5 för
  - ✳dig själv och för
  - ✳dina deltagare

En introduktion av LEVEL5-systemet för validering av kompetensutveckling

LEVEL5 är ett unikt system som kan användas till att validera kompetenser och kompetensutveckling, och för att skapa lärandemiljöer och nya vägar inom icke-formella och informella undervisningssammanhang. Det är särskilt lämpligt för personliga, sociala och organisatoriska kompetenser som alla utgör ryggraden för den europeiska referensramen för åtta nyckelkompetenser.[6]

Enligt den referensramen kan "kompetens" definieras som förmågan att använda en kombination av

- kunskap
- förmågor och
- förhållningssätt

till en viss grad i en viss situation.

[6] The "Key Competences for Lifelong Learning – A European Framework": http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:c11090

Vi har sedan upplysningstiden, tack vare den schweiziske pedagogen Pestalozzi, vetat att lärande sker med "huvud, hjärta och hand". På senare tid har neurobiologisk forskning tydligt visat att de icke kognitiva dimensionerna är av särskild vikt för inlärning.

Metodiken för LEVEL5 är baserad på dessa uppfattningar. Det innebär att LEVEL5-systemet grundar sig på en modell för att bedöma, bevisa och validera kognitiv, aktivitetsrelaterad och affektiv kompetensutveckling (tanke, handlingar, värderingar) inom informella och icke-formella undervisningssammanhang. Individuella eller gruppkompetenser utvärderas efter ett processorienterat arbetssätt och, om så behövs, visualiseras med en tredimensionell kubmodell och kan sedan dokumenteras fullständigt i en bestämd programvara.

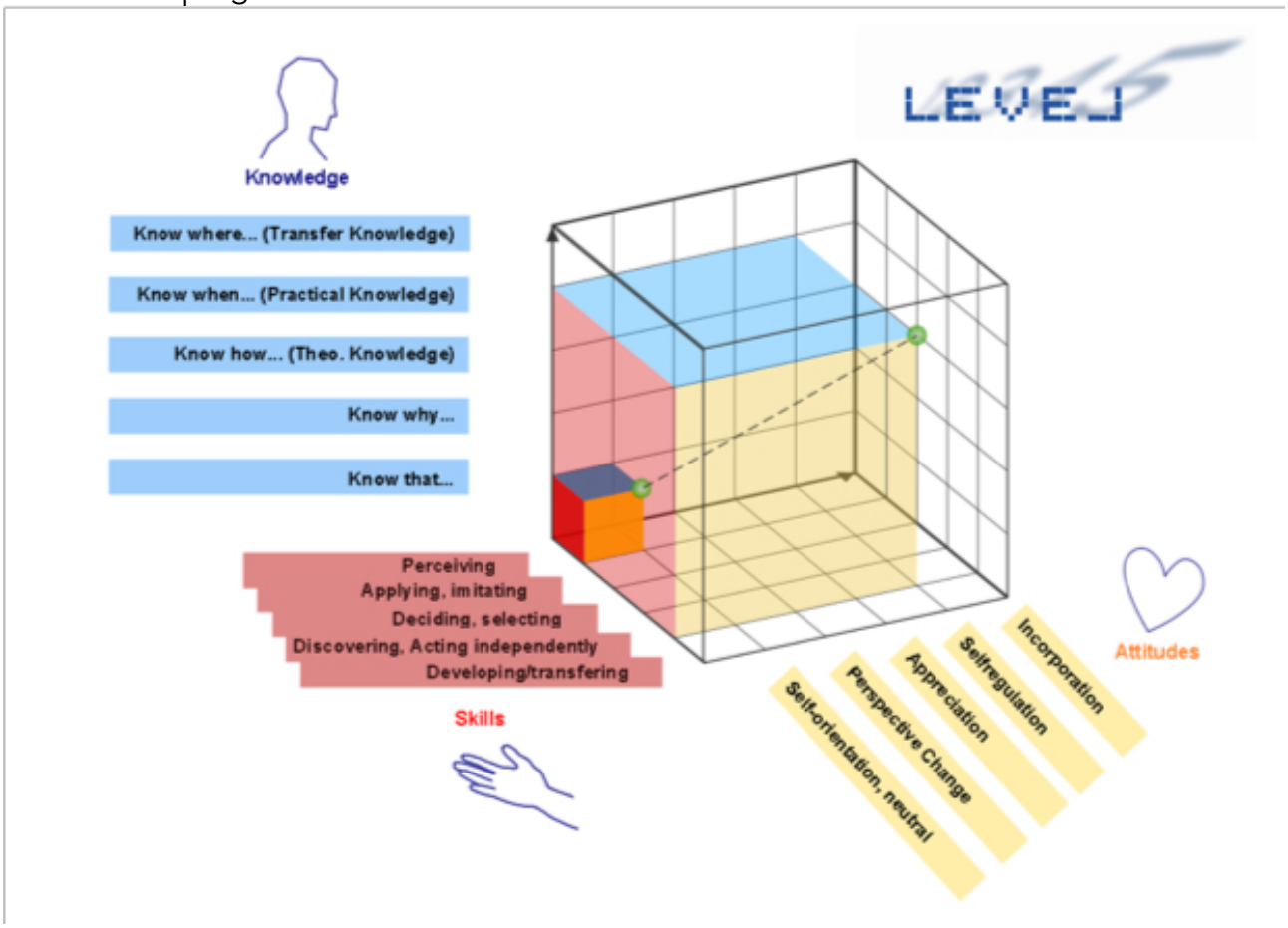

Fig. 1: Kubmodell av LEVEL5

LEVEL5 fokuserar på inlärningsprocesser, eftersom dessa representerar kompetenser också. Därför förutses två bedömningar: den första i början av en lärandeaktivitet och den andra vid ett senare tillfälle efter en viss tid av lärande. När du sedan jämför resultaten av de två bedömningarna blir det tydligt till vilken grad en kompetens har utvecklats.

Kubmodellen synliggör utvecklingen av kunskap, färdigheter och förhållningssätt på fem kvalitetsnivåer. Dessa nivåer definieras genom ett referenssystem - vilket är kärnan i LEVEL5-systemet. Referenssystemet kartlägger en kompetens på fem nivåer - från

nybörjare till kompetent expert. Det är anpassningsbart och går att använda med olika målgrupper inom olika kontexter för lärande.

LISTENs förteckning över kompetenser

Efter att ha använt muntligt berättande som metod för lärande, och spelat in och sänt sina kreativa prestationer, kommer både gruppledare och deltagare att ha utvecklat nya färdigheter och kompetenser. Alla utvecklas olika, eftersom övningarna stimulerar oss på olika sätt. En person bemästrar kanske språket, och en annan upptäcker en ny talang för tekniska uppgifter.

I listan nedan presenterar vi kompetenser som lärare och volontärer bör ha eller utveckla för att arbeta med muntligt berättande i sina målgrupper. Därutöver listar vi kompetenser som utvecklas under arbetet med muntligt berättande, det kan vara viktigt för deltagare att reflektera över och bli medvetna om detta ytterligare lärande, särskilt som det finns stor efterfrågan på dessa kompetenser i vårt samhälle, exempelvis teamwork och kommunikationsförmågor.

Inom LISTEN anser vi att följande kompetenser är väsentliga för lärare och volontärer i arbete med muntligt berättande och/eller inspelning och sändande av berättelser:

- Använda muntligt berättande i undervisningssammanhang
- Bedöma deltagarnas behov, krav och motivation för att lära
- Interkulturell kommunikation
- Motivera och stärka deltagarna
- Kunna hjälpa till och möjliggöra inspelning av berättelser med deltagarna

Följande kompetenser är kopplade till direkta utvecklingsområden för deltagare som arbetat med muntligt berättande. Trots att de valts ut på grund av sin specifika relevans för flyktingar och migranter så är de givetvis användbara för alla.

- Berättande på ett främmande språk
- Samarbete
- Arbeta med mångfald
- Kreativitet
- Självkänsla

Varje kompetens framställs inom kontexten för LISTEN och förtydligas sedan med beskrivningar som rör kunskap, färdigheter och förhållningssätt. Referenssystemet för LEVEL5, med vilken bedömning och värdering kan utföras, finns att ladda ned från vår webbsida under “Validation”.

Att använda LEVEL5

LEVEL5-metoden grundar sig på fem steg:

Steg 1: Beskriv lärandeprojektet

Lärandeaktiviteten och dess kontext beskrivs enligt sin bakgrund, dess mål, lärandeaktiviteter, förväntad inverkan och kompetenser. Denna information är nödvändig för att sen kunna skapa ett betydelsefullt intyg vid ett senare tillfälle, om det skulle behövas.

Steg 2: Välj ut kompetenser

Kompetenser väljs ut ifrån förteckningen ovan, se till att de överensstämmer med lärandeaktiviteten. Kompetenser, eller en uppsättning kompetenser, kan väljas ut för ett projekt eller grupp, de kan också skräddarsys för individuella deltagare. Du hittar LISTENs förteckning över kompetenser, tillsammans med referenssystemen på vår webbsida (www.listen.bupnet.eu) under "Validation"

Steg 3: Konkretisering av ett referenssystem

Ett referenssystem framställer kompetenser på ett abstrakt vis. Vid behov kan de knytas till specifika sammanhang, antingen genom att utforma allmänna beskrivningar för läromålen så de passar er specifika kontext, eller genom att definiera särskilda indikatorer för respektive kompetensnivå.

Steg 4: Bedömning

Bedömningskoncept (själv-, utomstående och blandad bedömning) och metoder bör väljas enligt de förutsättningar (kontext och syften) som råder för verksamheten. En katalog med vidare hjälpmedel för bedömning finns tillgänglig på vår webbsida. (M4.2_LISTEN catalogue of Assessment methods for refugees.)

Steg 5: Värdering/dokumentering/synliggörande

Kompetensutvecklingar kommer att bedömas och värderas med hjälp av indikatorerna eller genom individuell redogörelse via exempel som ges av deltagaren eller bedömaren. Individuella framsteg kan dokumenteras i den webbaserade programvaran för LEVEL5. Med hjälp av dessa data kan certifikat skapas som synliggör utvecklingen för individuella deltagare.

Observera att du inte måste använda LEVEL5:s programvara. Varje steg kan också utföras off-line. För vidare information, vänligen kontakta level5@bupnet.de

För att bekanta dig vidare med metoden på ett praktiskt plan föreslår vi nu att du reflekterar på, och bedömer din egen kompetensutveckling efter att ha arbetat med LISTENs metoder. I bilagan nedan finner du ett självbedömningsblad för två

kompetenser: Värdera och dokumentera läranderesultat med LEVEL5 och Berättande på ett främmande språk. Vidare instruktioner finner du på vår webbsida under "Validation" (M4.2_Self-assessment guidelines).

Vi har också förberett en fallstudie som illustrerar hur LEVEL5 kan användas i en grupp med migranter som deltog i en kurs för långtids-arbetslösa kvinnor. En av kursledarna genomförde ett projekt med dem som kallades "Multikulturella kvinnor on air - göra radio med en grupp migrantkvinnor". Fallstudien finner du på vår webbsida. Läs den och gå sedan igenom LEVEL5-processen.

Vidare material finns på LISTENs webbsida

- Fallstudie över praktisk tillämpning av LEVEL5 med flyktingar och migranter
- Katalog med bedömningsmetoder
- Förteckning av kompetenser och referenssystem

Del 3 - Hur du kan ge stöd åt flyktingar och migranter när du bedömer deras kompetenser

Inledning

Bedömning av kompetenser främjar självreflektion och stimulerar lärandeprocessen. Innan vi börjar finns det några aspekter du kan tänka på: vilken är din målgrupp; vilka är gruppens lärandemål; vilka kompetenser förstärks i din kurs och vilka av dessa går att bedöma; vilka bedömningsmetoder skulle vara passande för gruppen. Eftersom varje grupp är unik kommer ni att komma fram till olika svar på de här frågorna. Det finns ingen universallösning.

Lärandemål

Efter att ha genomgått denna del kommer ni att kunna:

- bedöma kompetensutveckling hos - och tillsammans med dina deltagare genom att tillämpa LEVEL5-metoden.

Övning: Hur skulle du bedöma kompetensutvecklingen hos dina deltagare?

När du tänker på din grupp av migranter och/eller flyktingar, hur skulle du bedöma deras kompetensutveckling? Vilka bedömningsmetoder skulle du välja? Om du är osäker kan du använda frågeformuläret (Frågeformulär M4.3 för bedömningskoncept finner du i bilagan) till att skriva ned svaren på följande frågor.

Ta följande aspekter i beaktning när du väljer lämpligast bedömningsmetod(er):

- Vilka språkliga kunskaper och nivåer har migranterna och flyktingarna du arbetar med?
- Hur skulle du förklara begreppet kompetenser och kompetensutveckling för dina deltagare?
- Vilka kompetenser skulle du välja att bedöma hos dina deltagare?
- Vilka metoder skulle du använda för att ge stöd åt dina deltagare medan du bedömer deras kompetenser?
- Kan du tänka dig låta deltagarna göra självbedömningar (och hjälpa till vid behov) eller föredrar du att göra bedömningarna åt/tillsammans med dem?

Riktlinjer för att använda LEVEL5 med flyktingar och migranter

Bedömning av kompetensutveckling

tanke på att språket är en begränsande faktor. Nedan följer en kort summering av erfarenheter efter vårt arbete med denna målgrupp.

Se till att deltagarna känner till LEVEL5 och att de är medvetna om hur det fungerar: dess syfte och fördelar med att blanda in det i vissa övningar för att reflektera över den egna kompetensutvecklingen. Beroende på din grupps språkliga nivå och utbildningsbakgrund, försök hålla den teoretiska bakgrundsinformationen på så enkel nivå som möjligt. För mycket teoretisk bakgrund är mer förvirrande än hjälpsam i den kontexten. Deltagarna behöver förstå vad det är ni gör när ni bedömer deras kompetenser. Säg exempelvis "Vi skulle vilja titta på ert lärande och hur det utvecklas." Eller: "Vi är intresserade att se vad ni har lärt er."

Det är också väsentligt att tänka på vilken slags miljö bedömningen utförs i. Tänk noggrant igenom vem som ska närvara i den här situationen (och vem som helst inte ska vara med). Det är viktigt att skapa en trygg och förtroendeingivande miljö. Migranter och flyktingar som kan ha upplevt många kritiska frågor från myndigheter i det nya landet kan ofta vara försiktiga med vad de vill berätta och kan tveka inför att ge personlig information, särskilt när det rör känsliga ämnen.

Försök att skapa en motiverande miljö som lockar till delaktighet och samarbete. Försök stötta och motivera dina deltagare genom hela processen. Låt dem veta att de kan höra av sig med eventuella frågor och funderingar efteråt.

Det kan också hjälpa att tydligt kommunicera att bedömningen inte är ett test och att resultaten inte räknas som något annat än underlag för reflektion, samt att vad resultaten ska användas till är upp till dem själva. Var tydlig och transparent med vad resultaten ska användas till.

Välj din bedömningsmetod med din målgrupp och er tidsbegränsning i åtanke. Om du väljer att inte använda självbedömnings-formuläret, på grund av språkhinder, kan du försöka hitta en alternativ metod. Du finner ett antal bedömningsmetoder för olika förutsättningar i vår katalog på LISTENs webbsida.

Våra rekommendationer i ett nötskal

- Använd enkla ord och frågor.
- Undvik termer som "LEVEL5", "referenssystem" och "kategorier".
- Berätta varför ni gör bedömningar. Peka ut att tanken är att kunna dokumentera och göra deras lärande och kompetensutveckling synlig för dem själva.
- Bedöm bara en, max två, kompetenser.
- Var medveten om att varje bedömningsmetod är kanske inte passande för varje kompetens och/eller dina deltagare. Välj kompetens och bedömning med varsamhet.
- Skapa en trygg miljö för dina bedömningar.

Skapa certifikat

Med LEVEL5 kan du skapa certifikat som synliggör dina deltagares utveckling i de utvalda kompetenserna. Det är givetvis frivilligt och dina deltagare måste gå med på det.

Förklara att certifikatet kan användas som referens till studie- eller jobbansökningar i framtiden - förklara de praktiska fördelarna med ett certifikat.

Påminn dem om att även om de inte tänker använda certifikaten kan dessa vara till hjälp för att finna konkreta uttryck som beskriver kompetenser för en potentiell arbetsgivare, på en jobbintervju eller mässa.

Se gärna till att skapa ett slags evenemang när certifikaten ska delas ut, och involvera andra medlemmar i er verksamhet. Det kan göra deltagarna mer motiverade att värdesätta sina nya kompetenser och använda certifikatet i framtiden. Ni skulle kunna arrangera en prisutdelning under en tillställning inom er organisation, eller planera en mindre ceremoni i det sammanhanget.

På vår webbsida, under "Validation", hittar ni exempel på hur certifikaten kan utformas.

Bilaga

Övning M4.2: Självbedömning med LEVEL5 för ledare och deltagare

Ett sätt att bedöma kompetenser med LEVEL5 är genom självbedömning enligt LEVEL5:s referenssystem.

Nedan kommer vi att presentera två självbedömningsblad, det ena är till lärare och volontärer för att bedöma sin kompetens gällande "Värdera och dokumentera resultat med LEVEL5". Det andra riktar sig till kompetensen "Berättande på ett främmande språk" och kan användas av både gruppledare och deltagare.

LEVEL5-metoden förutser att bedöma en kompetens vid två tillfällen, vanligtvis i början och i slutet av en lärandeaktivitet, som en kurs. Sen kan ett certifikat skapas, baserat på de två bedömningarna, som dokumenterar utvecklingen.

Använd tabellen till att markera din egen kompetens i början av din lärandefas, och kom tillbaka till den när du är färdig, då gör du en andra värdering.

Materialet är utformat på följande vis: Det börjar med ett fullständigt referenssystem som beskriver kompetensen över tre dimensioner på 5 nivåer för varje dimension. Läs igenom materialet först, för en helhetsbild av kompetensen, innan du börjar reflektera över din egen kompetensnivå för varje dimension.

På kommande sidor kommer du att finna var och en av de tre dimensionerna på en sida med ytterligare kolumner där du kan markera och resonera kring din värdering.

Fler kompetenser beskrivna i LEVEL5:s referenssystem finns på LISTENs förteckning över kompetenser.

	Kunskap		Färdigheter		Förhållningssätt	
L	Nivå	Nivåbeskrivning	Nivå	Nivåbeskrivning	Nivå	Nivåbeskrivning
5	Känner till mer (kunskaps-överföring)	Har kunskapsexpertis gällande lärandemål med LEVEL5 och liknande uppgifter för att kunna genomföra dem. Känner till hur idéer och praktiska exempel kan överföras till andra kontexter och målgrupper.	Utveckla/ utforma överföra	Utvecklar nya metoder för att validera kompetenser gällande lärandemål och skapar nya bedömningsförhållanden och referenssystem för olika ändamål. Kan överföra metoden till andra kontexter.	Upptagande/ införlivande	Har införlivat användandet av LEVEL5 till att dokumentera kompetensutveckling på grund av dess många fördelar Motiverar andra till att använda konceptet som ett verktyg för professionell utveckling.
4	Känner till när (implicit förståelse)	Känner till hur metoden kan användas till förmån för deltagarna. Känner till i vilken situation och till vilken grad LEVEL5 kan tillämpas. Känner till hur resultat kan värderas och dokumenteras för olika ändamål.	Upptäcka mer/ göra mer	Söker vidare efter lämpliga beskrivningar för lärandemål inom olika inlärningsområden och kompetenser, och söker lämpliga tekniker för att värdera och bevisa med LEVEL5 utefter kvalitetskriterier.	Självreglering/ handlingskraft	Fast besluten att tillämpa LEVEL5 med handlingskraft och kreativitet. Värdesätter de fördelar som lärare och deltagare får ut av det.
3	Känner till hur	Känner till hur LEVEL5-metoden ska tillämpas för att bedöma och bevisa kompetenser och lärandemål. Känner till relevanta kvalitetskriterier och hur dessa uppmärksammas i resultaten som följer. Känner till hur syftet med bedömningen påverkar resultaten.	Ta beslut/ välja ut	Bedömer kompetenser enligt givna lärandemål och kan motivera dessa värden på korrekt sätt enligt bekanta referenssystem. Kan kommunicera LEVEL5:s fördelar till elever och andra deltagare.	Motivation/ uppskattning	Har en allmän uppskattning för konceptet att kunna validera kompetenser med LEVEL5. Är motiverad till att utveckla egen kompetens för att kunna använda det.
2	Känner till varför	Känner till syftet och fördelarna med LEVEL5 och processen att kunna validera kompetenser utefter allmänna lärandemål. Känner till vilka lärandeteorier LEVEL5 relaterar till.	Använda/ efterfölja	Kan beskriva deltagares kompetenser utefter lärandemål antingen så som de blivit beskrivna av andra eller enligt givna exempel.	Perspektiv/ intresse	Är intresserad av konceptet LEVEL5 och vill lära mer om hur det kan användas.
1	Känner till vad	Känner till vad LEVEL5 är. Känner till vad det innebär att bedöma och validera lärandemål vad gäller kunskap, förmågor och förhållningssätt.	Uppfatta	Uppfattar LEVEL5 som en metod för validera kompetenser vad gäller lärandemål, utan att själv ha funderat på att använda det.	Egen attityd	Känner att LEVEL5 som en metod för att validera kompetenser skulle kunna vara relevant i det egna arbetet.

KUNSKAP: Min kunskap när det kommer till att "Värdera och dokumentera lärandemål med LEVEL5"

Gör så här: 1. Läs igenom alla nivåbeteckningar och beskrivningar. 2. Vilken nivå skulle du säga att du var på från början och vilken är du på mot slutet (kryssa i en ruta för början och en för där du är efteråt) 3. Ge konkreta exempel på vad du visste i början och vad du vet nu. Skriv ned detta i rutan efter den du kryssat

L	Nivå[8]	Nivåbeskrivning	Första gången (kryssa)	Ge konkreta exempel på vad du kände till i början för att motivera den nivå du valt	Andra gången (kryssa)	Ge konkreta exempel på vad du känner till i efterhand för att motivera den nivå du valt
5	Känner till mer (kunskaps-överföring)	Har kunskapsexpertis gällande lärandemål med LEVEL5 och liknande uppgifter för att kunna genomföra dem. Känner till hur idéer och praktiska exempel kan överföras till andra kontexter och målgrupper.				
4	Känner till när (implicit förståelse)	Känner till hur metoden kan användas till förmån för deltagarna. Känner till i vilken situation och till vilken grad LEVEL5 kan tillämpas. Känner till hur resultat kan värderas och dokumenteras för olika ändamål.				
3	Känner till hur	Känner till hur LEVEL5-metoden ska tillämpas för att bedöma och bevisa kompetenser och lärandemål. Känner till relevanta kvalitetskriterier och hur dessa uppmärksammas i resultaten som följer. Känner till hur syftet med bedömningen påverkar resultaten.				
2	Känner till varför (förstå på distans)	Känner till syftet och fördelarna med LEVEL5 och processen att kunna validera kompetenser utefter allmänna lärandemål. Känner till vilka lärandeteorier LEVEL5 relaterar till.				
1	Känner till vad	Känner till vad LEVEL5 är. Känner till vad det innebär att bedöma och validera lärandemål vad gäller kunskap, förmågor och förhållningssätt.				

[8] Tips för att beskriva nivåerna:
Nivå 5: Utvärdera/framställa (överföra - planera - skapa - granska - ifrågasätta)
Nivå 4: Analysera (särskilja - organisera - relatera)
Nivå 3: Förstå (förklara - jämföra)
Nivå 2: Tolka (exemplifiera - summera - klassificera)
Nivå 1: Memorera (känna igen - komma ihåg)

Förmågor: Mina förmågor när det kommer till att "Värdera och dokumentera lärandemål med LEVEL5"

Gör så här: 1. Läs igenom alla nivåbeteckningar och beskrivningar. 2. Vilken nivå skulle du säga att du var på från början och vilken är du på mot slutet (kryssa i en ruta för början och en för där du är efteråt) 3. Ge konkreta exempel på vad du visste i början och vad du visste på slutet, skriv ned detta i rutan som kommer efter den du kryssat.

L	Nivå[9]	Nivåbeskrivning	Bedömning 1 (kryssa)	Ge konkreta exempel på förmågor du hade i början för att motivera den nivå du valt	Bedömning 2 (kryssa)	Ge konkreta exempel på förmågor du har nu, för att motivera den nivå du valt
5	Utveckla, utforma, överföra	Utvecklar nya metoder för att validera kompetenser gällande lärandemål och skapar nya bedömningsförhållanden och referenssystem för olika ändamål. Kan överföra metoden till andra kontexter.				
4	Upptäcka mer/ göra mer	Söker vidare efter lämpliga beskrivningar för lärandemål inom olika inlärningsområden och kompetenser, och söker lämpliga tekniker för att värdera och bevisa med LEVEL5 utefter kvalitetskriterier.				
3	Ta beslut/ välja ut	Bedömer kompetenser enligt givna lärandemål och kan motivera dessa värden på korrekt sätt enligt bekanta referenssystem. Kan kommunicera LEVEL5:s fördelar till elever och andra deltagare.				
2	Använda/ efterfölja	Kan beskriva deltagares kompetenser utefter lärandemål antingen så som de blivit beskrivna av andra eller enligt givna exempel.				
1	Uppfatta	Uppfattar LEVEL5 som en metod för validera kompetenser vad gäller lärandemål, utan att själv ha funderat på att använda det.				

[10] Tips för att beskriva nivåerna:
Nivå 5: Utforma, överföra till andra kontexter, t ex till privatlivet eller andra områden/kontexter
Nivå 4: Egna initiativ (vidare forskning, utvidgande möjligheter, t ex relaterat till ämnen och innehåll)
Nivå 3: Handlar delvis självständigt, väljer mellan möjligheter
Nivå 2: Imiterar, handlar inte på eget initiativ, bara enligt instruktion
Nivå 1: Lyssnar bara, deltar bara, tar in utan att handla själv…

Förhållningssätt: Mina förhållningssätt och tankar kring att "Värdera och dokumentera lärandemål med LEVEL5"

Gör så här: 1. Läs igenom alla nivåbeteckningar och beskrivningar. 2. Vilken nivå skulle du säga att du var på från början och vilken är du på mot slutet (kryssa i en ruta för början och en för där du är efteråt) 3. Ge konkreta exempel på vad du visste i början och vad du visste på slutet, skriv ned detta i rutan som kommer efter den du kryssat.

L	Nivå[10]	Nivåbeskrivning	Bedömning 1 (kryssa)	Ge konkreta exempel som motiverar den förutsättningsnivå du hade i början	Bedömning 2 (kryssa)	Ge konkreta exempel som motiverar den nivå du tycker att du är på nu
5	Upptagande/ införlivande	Har införlivat användandet av LEVEL5 till att dokumentera kompetensutveckling på grund av dess många fördelar Motiverar andra till att använda konceptet som ett verktyg för professionell utveckling.				
4	Självreglering/ handlingskraft	Fast besluten att tillämpa LEVEL5 med handlingskraft och kreativitet. Värdesätter de fördelar som lärare och deltagare får ut av det.				
3	Motivation/ uppskattning	Har en allmän uppskattning för konceptet att kunna validera kompetenser med LEVEL5. Är motiverad till att utveckla egen kompetens för att kunna använda det.				
2	Perspektiv/ intresse	Är intresserad av konceptet LEVEL5 och vill lära mer om hur det kan användas.				
1	Egen attityd	Känner att LEVEL5 som en metod för att validera kompetenser skulle kunna vara relevant i det egna arbetet.				

[10] Tips för att fylla i nivåer:
Nivå 5: (grupp) påverka andra (motivera/övertyga andra genom att själv vara en förebild, ...)
Nivå 4: motivation till att ställa om/uppskattning för... (vad gäller ämnen eller att nå ett visst mål...)
Nivå 3: känslomässiga referenser till ämnet (en känsla av att det kan influera egna förutsättningar, empati, ...)
Nivå 2: nyfikenhet (intresse för ämnet, känner dragning till det, ...)
Nivå 1: ingen känslomässig relation till ämnet (enbart intresserad av den egna situationen, ...)

	Kunskap		Färdigheter		Förhållningssätt	
	Nivå	**Nivåbeskrivning**	**Nivå**	**Nivåbeskrivning**	**Nivå**	**Nivåbeskrivning**
5	Känner till vad mer (kunskapsöverföring)	Känner till hur berättartekniker kan införlivas i undervisning. Känner till hur metoder och tekniker kan överföras till andra kontexter.	Utveckla utforma överföra	Utvecklar egna berättarmetoder för lärandesituationer. Utvecklar egna tekniker och kan lära ut dem till andra.	Upptagande införlivande	Har införlivat upptagandet av berättande i undervisning och lärande. Rekommenderar muntligt berättande instinktivt till andra och inspirerar dem att använda det.
4	Känner till när (implicit förståelse)	Djupsinnig förståelse för tekniker och regler när det kommer till att använda berättande i undervisningsmiljö, samt gedigen teoretisk bakgrund. Känner till rätt metod för rätt tidpunkt.	Upptäcka mer göra mer	Söker aktivt efter nya metoder för att använda berättande i undervisningsmiljö. Efterforskar aktivt och reflekterar över detta. Provar nya metoder och tekniker.	Självreglering handlingskraft	Har beslutat att förbättra den egna kompetensen till att använda muntligt berättande i undervisning eller för att främja lärande i allmänhet.
3	Känner till hur	Känner till ett antal berättartekniker för undervisningsmiljö. Har ett förråd av lämpliga berättelser. Känner till hur "ämnesinnehåll" kan omvandlas till berättelser.	Ta beslut välja ut	Tillämpar specifika berättarmetoder för undervisning. Söker aktivt efter tillfällen att omvandla ämnesinnehåll till berättelser. För att undervisa på ett "berättande vis".	Motivation uppskattning	Uppskattar berättande som en fördelaktig metod för undervisning och är motiverad att förbättra egna förmågor för att arbeta med det.
2	Känner till varför (förståelse)	Förstår att en lärare kan använda muntligt berättande till att fånga elevernas uppmärksamhet, och motivera dem. Vet att berättande stimulerar språkinlärning, förmågor som att prata och lyssna, och många andra kompetenser.	Använda efterfölja	Använder ibland berättartekniker, efter hur andra visat, t ex på en kurs. Försöker använda berättarmetoder på samma sätt som kollegor gör.	Perspektiv intresse	Värderar i allmänhet muntligt berättande som en undervisningsmetod. Har ett intresse för nytänkande undervisningsmetoder.
1	Känner till vad/att	Känner till att muntligt berättande är en konstform, såväl som en kompetens, som kan användas i praktisk undervisning.	Uppfattar	Uppfattar att berättande är ett sätt att lära sig många saker.	Egen attityd	Är medveten om att berättande kan användas som undervisningsmetod, men har själv inte använt det i undervisning.

Min kunskap vad gäller "Berättande på ett främmande språk" före och efter LISTEN

Gör så här: 1. Läs igenom alla nivåbeteckningar och beskrivningar. 2. Vilken nivå skulle du säga att du var på från början och vilken är du på mot slutet (kryssa i en ruta för början och en för där du är efteråt) 3. Ge konkreta exempel på vad du visste i början och vad du visste på slutet, skriv ned detta i rutan som kommer efter den du kryssat.

	Nivå[11]	Nivåbeskrivning	Bedömning 1 (kryssa)	Ge konkreta exempel på vad du kände till i början för att motivera den nivå du valt	Bedömning 2 (kryssa)	Ge konkreta exempel på vad du känner till i efterhand för att motivera den nivå du valt
5	Känner till vad mer (kunskapsöverföring)	Känner till hur berättartekniker kan införlivas i undervisning. Känner till hur metoder och tekniker kan överföras till andra kontexter.				
4	Känner till när (analytisk kunskap)	Djupsinnig förståelse för tekniker och regler när det kommer till att använda berättande i undervisningsmiljö, samt gedigen teoretisk bakgrund. Känner till rätt metod för rätt tidpunkt.				
3	Känner till hur	Känner till ett antal berättartekniker för undervisningsmiljö. Har ett förråd av lämpliga berättelser. Känner till hur "ämnesinnehåll" kan omvandlas till berättelser.				
2	Känner till varför (förståelse)	Förstår att en lärare kan använda muntligt berättande till att fånga elevernas uppmärksamhet, och motivera dem. Vet att berättande stimulerar språkinlärning, förmågor som att prata och lyssna, och många andra kompetenser.				
1	Känner till vad/att	Känner till att muntligt berättande är en konstform, såväl som en kompetens, som kan användas i praktisk undervisning.				

[11] Nivå 5: Utvärdera/framställa (överföra - planera - skapa - granska - ifrågasätta)
Nivå 4: Analysera (särskilja - organisera - relatera)
Nivå 3: Förstå (förklara - jämföra)
Nivå 2: Tolka (exemplifiera - summera - klassificera)
Nivå 1: Memorera (känna igen - komma ihåg)

Min förmåga vad gäller "Berättande på ett främmande språk" före och efter LISTEN

Gör så här: 1. Läs igenom alla nivåbeteckningar och beskrivningar. 2. Vilken nivå skulle du säga att du var på från början och vilken är du på mot slutet (kryssa i en ruta för början och en för där du är efteråt) 3. Ge konkreta exempel på vad du visste i början och vad du visste på slutet, skriv ned detta i rutan som kommer efter den du kryssat.

	Nivå[12]	Nivåbeskrivning	Bedömning 1 (kryssa)	Ge konkreta exempel på förmågor du hade i början för att motivera den nivå du valt	Bedömning 2 (kryssa)	Ge konkreta exempel på förmågor du har nu, för att motivera den nivå du valt
5	Utveckla/ utforma/överföra	Utvecklar egna berättarmetoder för lärandesituationer. Utvecklar egna tekniker och kan lära ut dem till andra.				
4	Upptäcka mer/ göra mer	Söker aktivt efter nya metoder för att använda berättande i undervisningsmiljö. Efterforskar aktivt och reflekterar över detta. Provar nya metoder och tekniker.				
3	Ta beslut/ välja ut	Tillämpar specifika berättarmetoder för undervisning. Söker aktivt efter tillfällen att omvandla ämnesinnehåll till berättelser. För att undervisa på ett "berättande vis".				
2	Använda/ efterfölja	Använder ibland berättartekniker efter hur andra visat, t ex på en kurs. Försöker använda berättarmetoder på samma sätt som kollegor gör.				
1	Uppfatta	Uppfattar berättande som ett sätt att lära sig många saker.				

[12] Nivå 5: Utforma, överföra till andra kontexter, t ex till privatlivet eller andra områden/kontexter
Nivå 4: Egna initiativ (vidare forskning, utvidgande möjligheter, t ex relaterat till ämnen och innehåll)
Nivå 3: Handlar delvis självständigt, väljer mellan möjligheter
Nivå 2: Imiterar, handlar inte på eget initiativ, bara enligt instruktion
Nivå 1: Lyssnar bara, deltar bara, tar in utan att handla själv...

Mitt förhållningssätt till "Berättande på ett främmande språk" före och efter LISTEN

Gör så här: 1. Läs igenom alla nivåbeteckningar och beskrivningar. 2. Vilken nivå skulle du säga att du var på från början och vilken är du på mot slutet (kryssa i en ruta för början och en för där du är efteråt) 3. Ge konkreta exempel på vad du visste i början och vad du visste på slutet, skriv ned detta i rutan som kommer efter den du kryssat.

	Nivå[13]	Nivåbeskrivning	Bedömning 1 (kryssa)	Ge konkreta exempel som motiverar den förutsättningsnivå du hade i början	Bedömning 2 (kryssa)	Ge konkreta exempel som motiverar den nivå du tycker att du är på nu
5	Upptagande/ införlivande	Har införlivat upptagandet av berättande i undervisning och lärande. Rekommenderar muntligt berättande instinktivt till andra och inspirerar dem att använda det.				
4	Självreglering/ handlingskraft	Känner beslutsamhet att förbättra den egna kompetensen att använda muntligt berättande i undervisning eller för att främja lärande i allmänhet.				
3	Motivation/ uppskattning	Uppskattar berättande som en fördelaktig metod för undervisning och är motiverad att förbättra egna förmågor för att arbeta med det.				
2	Perspektiv/ intresse	Värderar i allmänhet muntligt berättande som en undervisningsmetod. Har ett intresse för nytänkande undervisningsmetoder.				
1	Egen attityd	Är medveten om att berättande kan användas som en undervisningsmetod, men har själv inte relaterat det till egen undervisning.				

[13] Erläuterungen zu den Leveltiteln:
Level 5: Verinnerlichung (das Thema s so internalisiert haben, dass es intuitiv in unterschiedliche Bereiche eingebracht wird)
Level 4: Entschlossenheit, Selbstregulation (eigenes Verhalten anpassen (im Sinne des Themas), um etwas zu erreichen)
Level 3: Motivation, emotionaler Bezug zum Thema (das Thema wichtig finden, eigene Fähigkeit entwickeln wollen)
Level 2: Neugier (Interesse am Thema und an Entwicklung der eigenen Fähigkeit)
Level 1: Neutral, ohne emotionalen Bezug zum Thema (nur eigener (bestehender) Zustand interessiert)

Frågeformulär M4.3: Förarbete inför bedömning av kompetensutveckling hos flyktingar och migranter

Fråga	Ditt svar
Vilka språkliga kunskaper och nivåer har migranterna och flyktingarna du arbetar med?	
Hur skulle du förklara begreppet kompetenser och kompetensutveckling för dina deltagare?	
Vilka kompetenser skulle du välja att bedöma hos dina deltagare?	
Vilka metoder skulle du använda för att ge stöd åt dina deltagare medan du bedömer deras kompetenser?	
Kan du tänka dig att låta deltagarna göra självbedömningar (och hjälpa till vid behov) eller föredrar du att göra dem åt/tillsammans med dem?	

05

Praktiska rekommendationer från de nationella pilotprojekten

De partners som deltagit i LISTEN har kontinuerligt dokumenterat sina erfarenheter och resultat av den process som pågått i respektive land. Resultaten kan läsas i ”European Experience Report” som finns tillgänglig på engelska på LISTEN-webbplatsen.

I de följande avsnitten presenterar vi några relevanta rekommendationer som baseras på den feedback som partners fått från genomförandet av pilotprojekten. Det är också underlag för de tips som ges i de föregående kapitlen. Vi har strukturerat rekommendationerna enligt huvudpunkterna i LISTEN-metoden: berättande, interkulturell förståelse och integration, inspelning och sändning, bedömning och validering av kompetensutvecklingen.

Muntligt berättande med interkulturella grupper

- Skapa en bra atmosfär inom gruppen. Lägg fokus på att skapa ett gott gruppklimat i början. - Vi rekommenderar att du tar dig tid att bygga upp relationer och skapa förtroende och respekt inom gruppen. Låt den processen vara lustfylld. Det är viktigt för det fortsatta arbetet samt för att se till att alla känner sig trygga och jämställda.
- Rummet är viktigt: Hitta eller skapa en trivsam miljö för berättande. Involvera deltagarna i att ställa iordning rummet - det skapar en känsla av delaktighet och att det är deras utrymme.
- Att deltagarna sitter i en cirkel är en bra utgångspunkt, då kan alla synas, de kan agera och kan känna sig trygga när de omges av andra.
- Medvetenhet om flyktingars situation hjälper dig att förstå dem bättre. Respektera dina deltagares behov och var känslig för kulturella hinder, t.ex. när man talar om specifika frågor i blandade könsgrupper. Fråga din grupp om du är osäker.
- Alla har en berättelse att berätta så länge du kan skapa förutsättningar för berättande. Vissa människor behöver mer tid att komma igång, att öppna upp, medan andra är redo att berätta från början. Föreställ dig att det är en process som behöver tid.
- Det är viktigt att ha tillräckligt med tid för processen! Ge tid till alla att öppna upp, att bli hörd och bli sedd.
- Hitta några frågor som du kan fråga i början. Frågor hjälper människor att börja prata. Frågorna ska vara öppna och kan börja med: VAD, VAR, NÄR, VEM, HUR eller ”berätta för mig ”. Skapa möjligheter för ett aktivt lyssnande.
- Föremål, bilder, sånger och musik är bra att börja med. Det bidrar till att främja kreativiteten och ger ingångar till berättandet och lust att interagera i gruppen.
- Fokusera inte bara på att berätta historier, betona att lyssnandet är lika viktigt. Var också själv en god lyssnare.
- Empati är en viktig kompetens för att lyssna på historier, för lärare och för deltagarna.
- Gör det möjligt för alla att delta och vara framgångsrika. Undvik att värdera, då bygger du in prestationskrav.

- Var väl förberedd och alltid beredd på att improvisera. Var öppen och nyfiken för vad deltagarna kommer att dela med sig av. Lyssna med alla sinnen. Var närvarande. Var personlig, men inte privat. Var en vän och följeslagare. Var inte rädd för tårar.
- Uppskatta det deltagarna gjort. Gör det möjligt att skratta och känna sig fri. Gör det möjligt för alla att använda sin kropp och sin röst för att kommunicera. Språk är kommunikation mellan människor – det behövs en berättare och en lyssnare.
- Tvinga inte någon att berätta en historia offentligt. Tvinga inte folk att berätta personliga berättelser om de inte är redo. Alla får vara fria att bestämma hur långt de vill gå.
- Berättelserna blir personliga, egna livsberättelser. Fokusera inte på potentiell kris, t.ex. genom att förutse att deltagarna är traumatiserade. Försök att möta människor som de är och lita på att berättelsen, även av svåra situationer, kan, när den blir berättad, bli en lättnad och skapa ny energi. En trygg grupp kan stötta varandra och bära detta tillsammans.
- Var inte rädd för att förändra förutsättningarna för arbetets innehåll, var öppen med vad du kan och vad du inte kan göra. Förändring gör att du kan lära dig nya metoder och nya verktyg. Och lita på gruppens kompetens.
- Vid eventuella språkproblem kan en tolk vara ett bra stöd för ordförståelsen, det hjälper läraren och deltagarna. Om ingen extern tolk är tillgänglig kan deltagare bli ombedda att frivilligt hjälpa andra gruppmedlemmar.
- Om du arbetar i en grupp där det tillkommer nya deltagare vid varje pass måste du hitta ett sätt att presentera inlärningsprocessen du har påbörjat. Ett sätt kan vara att rita en tidslinje och visa vad som har gjorts och var ni är nu.

Främja interkulturell förståelse och integration

- Om du vill främja integration, skapa då mötesplatser där mångfald är det normala, där utbyte och samarbete är viktigt och där berättelser kan delas. På många ställen finns offentliga program som kallas Berättarcafé eller Berättarkvällar, där människor från olika kulturer, bakgrunder med olika upplevelser möts för att dela berättelser och för att lyssna på varandra.
- Berättarprogram kan vara ett bra tillfälle att nå nya samarbetspartners för att involvera dem i ditt arbete. Bjud in, ge information, skapa gemensamma aktiviteter. Det väcker intresse och nyfikenhet, bygger nya kontakter och ger öppningar till nya nätverk.

Inspelning och sändning

- Om radioinspelningar ska ingå i berättarprojektet, kan det vara klokt att ägna ytterligare utbildningstid till de tekniska förberedelserna och låta deltagarna själva testa utrustningen.

- Som ledare bör du själv först testa de avsedda hjälpmedlen och se till att du kan använda dem, så att du sen kan instruera gruppen.
- Fråga din grupp om någon har intresse eller kunskap när det rör teknik. Om det finns kan de bli tekniska assistenter som hjälper de andra.
- Det är lättare att spela in berättelser i en liten grupp för att få mindre bakgrundsbrus och vara mer fokuserad.
- Fråga deltagarna om de accepterar att publicera sin berättelse och hjälp dem i så fall att hitta en bra plattform för att sända historien, t.ex. på lokalradio eller via podcast på en webbplats.
- När du spelar in en berättelse kan en mikrofon vara bra att ha, förbered din elev för det och skapa tid för processen.

Att värdera och styrka kompetensutveckling

- När det gäller validering är det viktigt att välja en lämplig metod för bedömning av elevernas kompetensutveckling. För elever med låga språkkunskaper kan interaktiva metoder användas som ej kräver förmågan att kommunicera i tal och skrift, men som uppmuntrar dem att uttrycka sina lärandemål på ett lekfullt sätt.
- Att reflektera över sitt lärande skapar medvetenhet över det egna lärandet och bidrar till de positiva effekter som berättande ger. Det kan behövs kreativa metoder beroende på elevens språknivå. Det behöver även vara väl genomtänkt och planerat samt ges tid för att bli användbart.
- För deltagare som har bättre språkkunskaper eller som vill visa sina kompetenser inför arbetssökning, rekommenderar vi att man anordnar individuella intervjuer med eleverna för att bättre reflektera över sina kompetenser. På detta sätt blir processen mer fokuserad än den blir när det görs i grupp. Beräkna minst en halvtimme per deltagare.
- Börja med att ge konkreta exempel på vad den kompetens som ska bedömas betyder.
- Använd referenssystemet för att formulera intervjufrågor på ett enkelt språk. Det kan bli för abstrakt att arbeta direkt med referenssystemet.

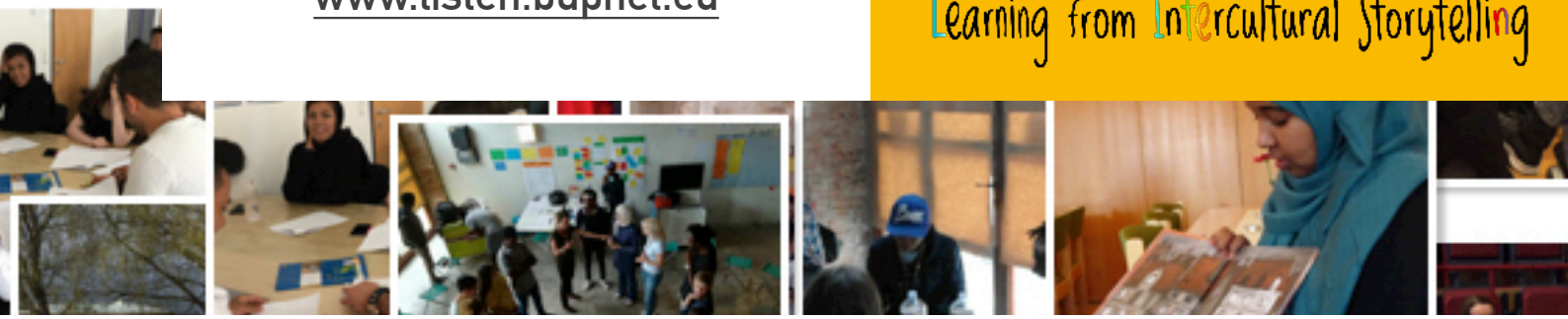
2018

BUPNET, Germany
www.bupnet.eu

www.listen.bupnet.eu

liSten

Learning from Intercultural Storytelling

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Project no: 2016-1-DE02-KA204-003341

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

SPONSORED BY THE

Federal Ministry of Education and Research